

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Budoucnost rozšiřování Evropské unie
Future Enlargement of the European Union

Student: Radka Münsterová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Iva Honová

Ostrava 2008

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci včetně příloh vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 25. 4. 2008

.....
Radka Münsterová

Obsah

Úvod	2
1 Podmínky a kritéria pro přijetí nových členských států do Evropské unie.....	4
1.1 Politika rozšiřování Evropské unie.....	4
1.2 Kdo se může stát členem	5
1.3 Kodaňská kritéria.....	5
1.3.1 Vztahy střední a východní Evropy a Evropského společenství.....	5
1.3.2 Zasedání Evropské rady v Kodani.....	6
1.3.3 Podmínky rozšíření.....	7
1.3.4 Znaky kodaňských kritérií.....	8
1.3.5 Agenda 2000.....	8
1.3.6 Hodnotící zprávy Komise o přístupových jednáních	9
1.3.7 Výsledky vývoje Kodaňských kritérií	9
1.4 Kdo rozhoduje o přijetí.....	10
1.5 Přístupová jednání	10
1.6 Smlouva o přistoupení	12
1.7 Programy pomoci kandidátským zemím	13
1.7.1 Program Phare	13
1.7.2 Program ISPA.....	15
1.7.3 Program Sapard	16
1.7.4 Program CARDS	16
1.7.5 Program IPA	17
2 Etapy rozšiřování Evropské unie	18
2.1 70. a 80. léta rozšiřování.....	19
2.1.1 První etapa evropské integrace	19
2.1.2 Druhá etapa evropské integrace	21
2.1.3 Třetí etapa evropské integrace	22
2.2 Evropská integrace v 90. letech.....	23
2.3 Rozšíření o další státy.....	25
3 Budoucí rozšiřování Evropské unie	29
3.1 Kandidátské státy.....	29
3.1.1 Turecko	30
3.1.2 Chorvatsko.....	33
3.1.3 Makedonie	35
3.2 Státy jihovýchodní Evropy	37
3.2.1 Albánie	38
3.2.2 Bosna a Hercegovina	39
3.2.3 Srbsko a Černá Hora.....	41
3.2.4 Kosovo.....	42
3.3 Ostatní státy Evropy	43
3.3.1 Státy EFTA	43
3.3.2 Státy západní Evropy.....	43
3.3.3 Státy východní Evropy	44
Závěr	45
Použité zdroje.....	47
Seznam zkratk.....	51
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce.....	52
Seznam příloh	53

Úvod

„Jednou přijde den, kdy se všechny národy tohoto kontinentu spojí ve vyšší celek a vytvoří evropské bratrství, aniž by ztratily své individuální přednosti nebo svou slavnou individualitu. Jednoho dne bude jediným bojištěm tržité soupeřících myšlenek. Jednoho dne budou kulky a bomby nahrazeny volebními lístky“.

Těmito slovy, které pronesl Viktor Hugo v roce 1849, bych ráda uvedla svou bakalářskou práci. Od této vize muselo uplynout celé století než se začala naplňovat. Evropská unie, která však byla v polovině 20. století založena, začala tyto myšlenky zvolna naplňovat.

Cílem mé bakalářské práce je přiblížit proces integrace Evropské unie, zhodnotit průběh dosavadních etap rozšiřování a nastínit možnosti dalších zemí Evropy stát se členy Evropské unie.

EU byla od samého počátku nakloněna možnosti přijímat další státy, neváhala tomu přizpůsobit správu i instituce. Jejím základním cílem je šíření demokracie a naše bezpečnost. Členství ovšem není zadarmo. Státy musí být připraveny přijmout podmínky a závazky vyplývající ze členství. První kapitola je tedy zaměřena na celý průběh integrace, hlavně na kodaňská kritéria, která zásadním způsobem ovlivnila princip procesu rozšiřování a stanovila pravidla, které do chvíle jejich ustanovení chyběla. Kritéria lze přizpůsobit s přihlédnutím k aktuální situaci a k aktuálním možnostem země plnit jednotlivé podmínky, avšak v zásadě zůstávají pro všechny země stejné.

Ve druhé kapitole definuji jednotlivé fáze rozšiřování. Přibližuji jaké důvody vedly některé státy k oddálení nebo dokonce zamítnutí přístupu do členství. Ve třetí hlavní kapitole této práce, komparuji podmínky přistoupení kandidátských členů a hlavně jejich politickou situaci. Mnohým státům právě politická situace komplikuje možnosti integrace. Sjednotit jednotlivé celky v jedné není jednoduché obzvlášť, když v minulém století proběhly dvě světové války a další konflikty, které zásadním způsobem ovlivnily život milionů lidí.

Otázkou ale zůstává, jestli kandidátské a potencionální kandidátské státy mohou zadané podmínky vůbec splnit. Vyspělost těchto zemí je nesrovnatelně nízká se státy EU. Jelikož se

setkávám s negativními názory pro přistoupení kandidátských států, analyzuji hlavně pro a proti pro jejich vstupu. Turecko, jakož to země se statutem kandidáta na členství v Evropské unii, tvoří v současnosti největší spekulace. Je Turecko opravdu hrozbou terorismu a přistěhovalců anebo vyhlídkou prosperity pro evropské státy?

A jak vidí rozšiřování občané států Evropské unie? Jelikož je jejich informativnost mizivá, přibližme si jednotlivé kroky, které tomu všemu předchází a seznámme se s kritérii a s možnostmi jednotlivých evropských států na integraci do Evropské unie.

1 Podmínky a kritéria pro přijetí nových členských států do Evropské unie

V prvních letech integrace se spolupráce mezi členskými zeměmi Evropské unie orientovala především na obchod a ekonomiku, ale v současnosti se EU zabývá řadou dalších otázek dotýkajících se například regionální politiky, životního prostředí, ochrany spotřebitelů atd. Politiky EU se dají rozdělit z hlediska pravomocí a kompetencí rozdělených mezi členské státy a unii. Mezi tyto politiky se řadí i politika rozšiřování Evropské unie.

1.1 *Politika rozšiřování Evropské unie*

Evropská unie už od samého počátku znamenala hospodářský a politický proces, který vždy byl plně otevřen všem evropským zemím. Země musí být připraveny převzít celý soubor práva EU¹. Rozšíření patří mezi jeden z nejučinnějších politických nástrojů Společenství. Vytvoření tohoto obrovského společenství přispělo k přeměně států střední a východní Evropy z komunistických režimů v dobře fungující demokratické státy.

Pečlivě řízený proces rozšiřování, kterým se mír, demokracie a právní stát budou šířit po celé Evropě je hlavním cílem EU. Proces rozšíření nemá od začátku do konce striktně formulovaná pravidla. Ta se často vyvíjí až v průběhu samotného procesu. Od samého počátku evropské integrace je rostoucí počet členů součástí rozvoje. Mimořádnou výzvu pro EU představuje Západní Balkán. Politikou rozšiřování může prokázat svou schopnost přeměnit zaostalý region ve státy, které jsou slabé a společnosti rozdělené. Zde bude hrát významnou úlohu přesvědčivá politická perspektiva možného začlenění do EU. Je zřejmé, že země mohou přistoupit k Unii pouze tehdy, pokud splní stanovené podmínky, a to v plném rozsahu.

---

¹ **Evropská unie** – mezinárodní společenství, vytvořené v roce 1992 Smlouvou o Evropské unii (Maastrichtská smlouva), která navazovala na předchozí evropské integrační aktivity, sahající do 50. let 20. století.

1.2 Kdo se může stát členem

Požadavky na přistoupení k EU se stále mění s postupným rozšiřováním. V průběhu vývoje se dbá o stále přesnější vyjádření těchto požadavků, aby byly jasné pro občany a sloužily jako vodítko pro země, které se chtějí stát členy.

Článek 49 Smlouvy o Evropské unii² stanovuje, že kterákoliv evropská země, která respektuje zásady svobody, demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod a právní stát, může požádat o členství.

1.3 Kodaňská kritéria

1.3.1 Vztahy střední a východní Evropy a Evropského společenství

Země SVE³, které usilovaly o přistoupení k ES⁴, se svým politickým vývojem řadily do východního bloku. ES hájilo svou spolupráci se západoevropskými státy, zatímco hospodářská politika zemí SVE byla reprezentována spoluprací na úrovni RVHP⁵. Vztahy mezi RVHP a ES byly po celou dobu jejich existence marginální. 50. a 60. léta jsou známá vzájemným odmítáním a přehlížením. Potřeba uznání a odstranění obchodních bariér, donutila obě společenství v 70. letech ke spolupráci. Významným mezníkem v této spolupráci byl tzv. „**helsinský proces**“. Konference znamenala výměnu kontaktů mezi oběma bloky,

---

² „Každý evropský stát, který uznává zásady uvedené v čl. 6 odst. 1 („Unie je založena na zásadách svobody, demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod a právního státu, které jsou společné členským státům“) může požádat o členství v Unii“.

³ **Státy střední a východní Evropy**

⁴ **Evropské společenství** – původně Evropské hospodářské společenství (EHS) založené 6 zakládajícími státy podepsáním první ze dvou smluv v Římě v roce 1957, přejmenováno Maastrichtskou smlouvou v roce 1992 na Evropské společenství (ES), a které bylo přejmenováno na Evropskou unii (EU) v roce 1993.

⁵ **Rada vzájemné hospodářské pomoci** byla obchodní organizací, která sdružovala socialistické státy sovětského bloku. Byla založena 8. května 1949 Bulharskem, Československem, Maďarskem, Polskem, Rumunskem a Sovětským svazem. Postupně přistupovaly další státy a na konci komunistické éry, kdy ji tvořilo deset členských států, byla 28. června 1991 rozpuštěna.

a tím se zajistila užší spolupráce. Historicky důležitou úlohu sehrál vznik GATT⁶ a instituce Rady Evropy.

Zásadní posun představovalo jednání o asociačních dohodách, která započala již koncem roku 1990. Dohoda nese název také "Evropská", protože patří mezi dohody tzv. třetí generace, kvalitativně vyšší než obdobné asociační dohody, které ES sjednala např. s Tureckem, Maltou nebo Kyprem. ES nebyla otevření trhu v tak velkém rozsahu příliš nakloněna, avšak koncem roku 1991 podepsala po dlouhých jednáních přístupové dohody s Maďarskem, Polskem a bývalou ČSFR⁷. V polovině roku 1993 byly obdobné smlouvy uzavřeny také s Bulharskem a Rumunskem. Visegrádské země⁸ navíc otevřely otázku členství v ES. Jelikož ES se ve stejnou dobu věnovala přijímání Maastrichtské smlouvy, která znamenala prohloubení evropské integrace, byly stanoveny nové podmínky, které musí kandidátské země splnit. Pravidla procesu východního rozšíření nebyla do června roku 1993 stvrzena, přidružené země tak vycházely ze Smlouvy o založení ES.

1.3.2 Zasedání Evropské rady v Kodani

Významný zlom v procesu rozšiřování EU o země SVE bylo zasedání Evropské rady v Kodani konané dne 22. června 1993. Aktéry tohoto procesu bylo ES, jako předchůdce EU, složené z 12 členských států a přidružené země, které podepsaly se Společenstvím asociační dohody. Nejdůležitějším závěrem zasedání Evropské rady je bezpochyby výzva, že se „přidružené země střední a východní Evropy, které si přejí být členy Unie, jimi mohou stát“. Ochotu k integraci vyjádřilo jak ES, tak přidružené státy, a proto se mohlo začít mluvit o zahájení samotného procesu rozšiřování.

---

⁶ **Všeobecná dohoda o clech a obchodu**, která obsahovala pravidla pro řízení obchodu a řešení sporů mezi členy. Hlavním důvodem vzniku bylo snížení překážek v mezinárodním obchodu. Tato dohoda nebyla nikdy ratifikována a 1. ledna 1995 byla nahrazena Světovou obchodní organizací (WTO).

⁷ V prosinci roku 1991 byla podepsána Evropská dohoda mezi ES a Československem. Tato dohoda vzhledem k blížícímu rozdělení ČSFR na dva samostatné státy, nebyla nikdy ratifikována a nevstoupila nikdy v platnost.

⁸ **Visegrádská čtyřka** - 15. února 1991 byla v maďarském městě Visegrad podepsána "Deklarace o spolupráci mezi Polskem, ČSFR a Maďarskem". Účelem deklarace bylo mobilizovat společné úsilí pro integraci účastníků se zemí do západních struktur.

1.3.3 Podmínky rozšíření

S ochotou rozšíření byly také vytyčeny Evropskou radou v Kodani podmínky vzájemného vyjednávání. Tyto podmínky přitom jdou nad rámec Smlouvy o založení Evropského společenství a dokládají, že se jedná o proces, který nemá určena přesná pravidla a který vytváří prostor pro nové kroky a nová omezení.

Kodaňské závěry konstatují, že „k přistoupení dojde, jakmile bude daná země schopna převzít závazky vyplývající z členství a zároveň bude schopna splňovat hospodářské a politické podmínky“. Mezi politická kritéria jsou přitom řazeny stabilita institucí garantujících demokracii, právní stát, dodržování lidských práv a respektování práv menšin. Hospodářské podmínky vyžadují existenci fungující tržní ekonomiky a schopnost státu vyrovnat se s konkurenčním prostředím evropského trhu. Třetím požadavkem je schopnost uchazečů převzít závazky vyplývající z členství, včetně cílů politické, hospodářské a měnové unie⁹.

Důvody, které vedly ke stanovení nových podmínek členství, můžeme shrnout do pěti bodů, a to rozvoj Společenství, reakce na předešlé vlny rozšíření, historická zkušenost, aspekt „strachu“ a vyjádření evropské identity.

Rozvoj Společenství vychází z požadavku splnění podmínek v plném rozsahu žadateli o členství. Zároveň bez trvalých výjimek přijmout *acquis communautaire*¹⁰. Tedy zcela dobrovolně akceptovat unijní legislativu, kterou vyjadřuje primární právo a rozhodnutí Evropského soudního dvora. Druhým podmětem byly zkušenosti z předešlých etap rozšíření. Především nevyzrálá demokracie u Řecka, Španělska a Portugalska. Na historický vývoj bylo poukázáno již ve vztazích SVE a ES. Aspekt obavy je vyjadřován hrozbou politické labilitity a přetrvávajících státních regulací v hospodářské oblasti. Pátý důvod vyjadřuje potřebu stabilního právního státu a dodržování základních lidských práv.

---

⁹ Plechanovová, B., Kolektiv autorů. *Evropská unie na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. 215 s. ISBN 80-246-1154-6

¹⁰ Neboli **komunitární právo** pochází z francouzštiny a v přeneseném překladu znamená zhruba "to, čeho bylo dosaženo". Bývá používán pro označení velmi rozsáhlé sbírky právních aktů EU, které byly přijímány po celou dobu její existence. V době vstupu ČR do EU čítal jejich soubor na 85 tisíc stran textu.

1.3.4 Znaky kodaňský kritérií

Základní znakem kodaňských kritérií je obecnost. Kodaňská kritéria představovala zásadní krok v procesu rozšíření. Zároveň ale vyžadují také další kroky, k jejichž přijetí je třeba dalších jednání a dohod. Proto jsou vyjadřována zcela obecně, aby byly flexibilní. Dalším znakem je adresnost kritérií. Tou se rozumí, že vyřčené podmínky byly určeny konkrétním státům. Tedy těm státům, se kterými byly uzavřeny asociační dohody do kodaňského summitu. Vývoj nadcházejících událostí zapříčinil, že adresnost se přenesla na všechny státy, které uvažovaly nebo uvažují o přístupových jednáních. V závěru Kodaňských kritérií chybí časový rámec, který by zkonkrétnil možný termín přistoupení. S tím souvisí další znak kritérií, a to časová neurčitost. Důvodem byla nerozhodnost a rozpor v názorech mezi jednotlivými státy. Pojem trvalá platnost dokumentu v sobě skrývá jednak již zmíněnou závaznost pro budoucí kandidátské státy a jednak skutečnost, že kritéria se stala základem i pro další dokumenty. Nejdůležitějším z nich byla Agenda 2000, viz dále. Samotná politika i politická vyjednávání jsou založeny na heslech oboustranně přijatých symbolech. EU jimi vyjadřuje své kořeny a ukazuje na principy, se kterými si musí současné i budoucí země ztotožnit.

1.3.5 Agenda 2000

Dokument, který představoval přelom v procesu rozšíření a odkazoval se na Kodaňská kritéria, byla tzv. Agenda 2000. Tento dokument představoval zprávu, kterou musela vypracovat komise po výzvě Evropské rady na zasedání v Madridu ve dnech 15. – 16. prosince 1995. Cílem bylo vysvětlení, jakým způsobem postupovala komise při hodnocení jednotlivých vstupních přihlášek.

Agenda představuje tři části. V první části se dokument zaměřil na praktické fungování zákonnosti a demokracie v jednotlivých zemích. Poukazuje i na úlohu politických stran a postavení médií. Druhou částí byla hospodářská kritéria, která zaručovala existující tržní hospodářství a schopnost kandidátských zemí odolávat tržním konkurenčním tlakům. Tržní hospodářství znamenalo vytvoření rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou. Odolávat konkurenčním tlakům může kandidátská země jen za podmínek dostatečného lidského a fyzického kapitálu a podílu drobných firem na trhu. Komise však podotkla, že je velmi

obtížné předvídat, jak si jednotlivé státy při plnění těchto podmínek povedou. Třetí kodaňská podmínka vycházela ze schopnosti převzít závazky vyplývající ze členství. Zde Komise poukázala na nepravděpodobnost, že by kandidátské země byly schopny přijmout euro hned po přijetí.

Politická kritéria splnily všechny země, s výjimkou Slovenska. Existovaly zde rozpory mezi ústavními texty a politickou praxí. Hospodářské kritérium nejlépe splňovaly Maďarsko a Polsko. Podmínka převzít závazky se stala zcela nereálnou, a tak došlo k rozdělení cílů na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Teprve díky tomuto rozdělení bylo možné hodnotit úspěchy. Schopnost převzít závazky ve střednědobém horizontu splňovaly Maďarsko, Polsko a Česká republika.

Agenda 2000 znamenala první hodnocení úspěchů ucházejících zemí v rámci naplňování kodaňských kritérií. Jedná se tedy o zcela nepostradatelný dokument, který kritéria potvrzuje a dále rozvíjí.

1.3.6 Hodnotící zprávy Komise o přístupových jednáních

Komise po pěti letech od ustanovení Kodaňských kritérií přistoupila na žádost Evropské rady k vydávání každoročních hodnotících zpráv o přístupových jednání. Hodnotící zprávy, které byly zvláště obsáhlé a informovaly o pokroku kandidátských zemích, vydala Evropská komise dne 4. listopadu 1998. Podle této zprávy dosáhlo výrazných úspěchů především Maďarsko. Velkých pokroků dosáhlo také Lotyšsko, Litva a Estonsko. Česká republika spolu s Polskem a Slovenskem byla kritizovaná, že od posledních hodnocení nezaznamenala žádný pokrok.

1.3.7 Výsledky vývoje Kodaňských kritérií

Evropská rada v souladu se stanoviskem Komise rozhodla, že přijetí nových členských států se uskuteční k 1. květnu 2004. Podmínky kandidátských zemí nesplnily jen Bulharsko a Rumunsko, nahradily je lépe připravené státy Malta a Kypr. Váhu Kodaňských kritérií však pociťují i další kandidátské země. Například otázka Turecka byla spojována s kodaňskými

kritérii. Na zasedání Evropské rady roku 2002 zazněla podmínka, že pokud Turecko nesplní do konce roku politické a ekonomické aspekty, nebudou s ním přístupová jednání zahájena.

Text Kodaňských kritérií byl původně určen pro kandidátské země SVE a postupným vývojem se stal obecným symbolem pro zahájení ostatních přístupových jednání. Z tohoto textu se vyvodila pravidla, která se stala součástí řady unijních dokumentů, jako Amsterdamská smlouva, Smlouva z Nice či evropská ústava.

1.4 Kdo rozhoduje o přijetí

Každý nový členský stát musí být přijímán jednomyslným souhlasem demokraticky zvolených vlád členských států EU. Před samotným začátkem přístupových jednání musí být všechny dohody mezi EU dalším potencionálním členským státem schváleny ostatními členskými státy. Tyto státy se sejdou buď v Radě ministrů, nebo Evropské radě. Pokud země požádá o vstup do EU, vlády ostatních členských států zastoupené v Radě rozhodnou – po obdržení stanoviska Komise – zda žádost přijmou a uznají zemi jako kandidátskou. Kdy a za jakých podmínek budou zahájena a ukončena přístupová jednání, rozhodnou také samotné členské státy. Návrh smlouvy, který musí podepsat všechny členské státy bez výjimky a příslušný kandidátský stát se stává přístupující zemí ještě před podpisem. Návrh je poté ratifikován všemi členskými zeměmi na základě ústavně stanovených postupů. K návrhu je třeba rovněž souhlas Evropského parlamentu.

1.5 Přístupová jednání

Stát, který se rozhodne přistoupit k EU, podává přihlášku na členství k Radě. Rada poté předává přihlášku k posouzení ke Komisi. Ta přezkoumává schopnost žadatele splnit podmínky členství. Pokud Komise vyjádří kladné stanovisko, Rada musí rozhodnout jednomyslně o schválení mandátů k jednání. Tímhle jsou formální jednání mezi kandidátskou zemí a členskými státy zahájena. Jednání se koná na úrovni ministrů nebo zástupců, tj. stálých zástupců členských států a velvyslanců, popřípadě hlavní vyjednávačů kandidátských zemí. Přístupové jednání se zaměřuje na podmínky, kdy jsou přijímány a uplatňovány předpisy EU kandidátskou zemí. Tyto předpisy jsou známy pod názvem „**acquis**“ a nelze o nich

vyjednávat. Jednání probíhá s každou zemí individuálně a délka trvání se odvíjí od pokroku každé země při plnění požadavků. V procesu jednání má zásadní význam podpora společnosti. Jedná se někdy o obrovský zásah do hospodářské a politické struktury země. Vlády by měly přesvědčivě a jasně vysvětlit občanům důvody těchto reforem. Protože se jedná o velké množství předpisů jsou rozděleny do „kapitol“. Každé kapitole odpovídá jedna oblast politiky, jednotlivé kapitoly jsou zobrazeny v níže uvedené tab. 1.1.

Tabulka 1.1: Přehled jednotlivých kapitol acquis

Kapitoly "acquis"	
1. volný pohyb zboží	18. Statistika
2. volný pohyb pracovníků	19. Sociální politika a zaměstnanost
3. právo na usazování a svobodu poskytování služeb	20. Politika podnikání a průmyslu
4. Volný pohyb kapitálu	21. Transevropské sítě
5. Veřejné zakázky	22. Regionální politika a koordinace strukturálních nástrojů
6. Právo obchodních společností	23. Soudnictví a základní práva
7. Právo duševního vlastnictví	24. Spravedlnost, svoboda a bezpečnost
8. Politika hospodářské soutěže	25. Věda a výzkum
9. Finanční služby	26. Vzdělávání a kultura
10. Informační společnost a média	27. Životní prostředí
11. Zemědělství	28. Ochrana spotřebitele a ochrana zdraví
12. Bezpečnost potravin, veterinární a rostlinolékařská politika	29. Celní unie
13. Rybolov	30. Vnější vztahy
14. Dopravní politika	31. Zahraniční, bezpečnostní a obranná politika
15. Energetika	32. Finanční kontrola
16. Daně	33. Finanční a rozpočtová ustanovení
17. Hospodářská a měnová unie	34. Instituce
	35. Ostatní otázky

Zdroj: [13]

Jednání se tím usnadní a je přehlednější. V prvním kroku se určují oblasti, kde je potřeba sjednotit právní předpisy, instituce nebo postupy v kandidátských zemích. Tento krok se nazývá „screening“ neboli prověrky. Komise vypracuje každé zemi zprávu o prověření pro každou kapitolu zvlášť. Poté rozhodne zda zahájí jednání o kapitole, nebo jestli je třeba splnění určitých podmínek. Tyto zprávy se předkládají Radě. Na jejich základě Rada přijme společný postoj EU a tím umožní zahájit jednání. Jakmile je tento společný postoj přijatý kandidátskou zemí, jsou prozatímně jednání ukončena. Hlavní zásadou přístupových jednání EU je, že „nic není schváleno, dokud není schváleno všechno“. Jednotlivé kapitoly mohou být definitivně uzavřeny až skončí celý vyjednávací proces. O pokroku v jednotlivých kapitolách povinně musí informovat Komise Radu a Evropský parlament, a to prostřednictvím výročních

strategických dokumentů a zpráv o dosaženém pokroku jednotlivých zemí. Sledování probíhá až do přistoupení. Tím je zaručeno, že noví členové splní podmínky přistoupení.

Obrázek 1.1: Proces přístupových jednávání

Zdroj: vlastní

Detailní organizační tabulka, která zobrazuje jednotlivé zástupce pro vyjednávání kandidátských zemí, je uvedena v **příloze č. 1**.

1.6 Smlouva o přistoupení

Pokud jsou jednání o kapitolách ukončena, výsledky se včlení do návrhu Smlouvy o přistoupení. Aby smlouva mohla být podepsaná a ratifikována kandidátskou zemí a všemi členskými státy, musí získat kladnou podporu Komise, Rady a Evropského parlamentu. Když je smlouva podepsána, stává se kandidátská země přístupujícím státem. Tímto získává určitá privilegia, dokud se nestane členským státem. Může se vyjadřovat k předlohám návrhů, doporučení, sdělení nebo iniciativám a také získává tzv. status aktivního pozorovatele v institucích EU. Ovšem má jen právo mluvit, ale ne hlasovat. Smlouva o přistoupení vstoupí v platnost, až je ratifikační proces zcela ukončen. Přístupující stát se tak stává členským státem.

1.7 Programy pomoci kandidátským zemím

Rozšíření EU bude úspěšně probíhat pouze tehdy, kdy EU i kandidátské státy budou dostatečně připraveny, včetně nezbytné podpory obyvatelstva. Významnou úlohu pro vstup nových členů sehrávají tzv. **programy předvstupní pomoci**. Jedná se o poskytování finanční podpory zemím, které usilují o reformu a přestavbu ekonomiky.

Pro období 2000 – 2006 byla finanční pomoc kandidátským zemím SVE poskytována prostřednictvím třech nástrojů:

- 1) **PHARE**¹¹ (Nařízení Rady 3906/89)
- 2) **ISPA**¹² (Nařízení Rady 1267/99)
- 3) **SAPARD**¹³ (Nařízení Rady 1268/99)

Finanční pomoc představovala 3 mld. eur ročně a více jak polovina připadala na program PHARE.

Pro období 2007 – 2013 schválila Rada ministrů nový finanční program pro předvstupní strategii, který k 1. lednu 2007 nahradil stávající programy Phare, ISPA a Sapard, a také nástroj Předvstupní pomoci pro Turecko a finanční nástroj pro západní Balkán CARDS¹⁴.

1.7.1 Program Phare

Od roku 1994 se Phare soustřeďoval na podporu deseti zájemců o členství v EU, programu se neúčastnily pouze Malta a Kypr. Od roku 1997 program PHARE zohledňuje aspekty v procesu přijímání. Dále podporuje projekty sociální a hospodářské soudružnosti,

---

¹¹ Znamená „**P**oland and **H**ungary **A**ction for the **R**econtruction of the **E**conomy. Program vznikl v roce 1989 pro podporu reformu v Maďarsku a Polsku.

¹² Znamená **I**nstrument for **S**tructural **P**olicies for Pre-**A**ccession, tzv. Nástroj předstupních strukturálních politik.

¹³ Znamená **S**pecial **A**ccession **P**rogrammne for **A**griculture and **R**ural **D**evelopment, tzv. Zvláštní přístupový program pro zemědělství a rozvoj venkova.

¹⁴ Znamená **C**ommunity **A**ssistance of **R**econstruction, **D**evelopepment and **S**tabilisation, tzv. Pomoc společenství při obnově, rozvoji a stabilizaci.

jejichž prioritou je zvýšit životní úroveň v nejchudších regionech. Poté, co kandidátské země přistoupí ke Společenství, převezme tento úkol ERDF¹⁵ a ESF¹⁶.

Program PHARE byl rozdělen do čtyř kategorií:

- 1) **Národní programy PHARE**, které byly zaměřené na přípravu státu na členství v EU.
- 2) **Mnohonárodní programy implementované Evropskou komisí**, kde kandidátské státy mohly čerpat z programů, které byly určeny více příjemcům.
- 3) **Programy přeshraniční spolupráce realizující se v příhraničních oblastech**.
- 4) **Mnohonárodní programy implementované kandidátskými státy**, které jsou sice připravovány Evropskou komisí, ale implementace je v odpovědnosti kandidátské země.

Evropská komise určuje alokaci jednotlivých prostředků, a to na základě určitých kritérií. Jako příklad lze uvést počet obyvatel, nebo absorpční kapacita. Přehled prostředků za rok 2001 je zobrazen v následující tab. 1.2.

Tabulka 1.2: Přehled finančních prostředků Phare za rok 2001

Kandidátský stát	Finanční prostředky určené na Národní programy (v mil. eur)
Bulharsko	82,8
Česko	65,4
Estonsko	26,3
Maďarsko	89,8
Lotyšsko	31,4
Litva	45,5
Polsko	411
Rumunsko	273,7
Slovensko	43,5
Slovinsko	24,3
Celkem	1090,8

Zdroj: [8]

¹⁵ **European Regional Development Fund**, tzv. Evropský fond regionálního rozvoje, který byl založen v roce 1975 a jeho cílem je finanční podpora zaostalých regionů. Přispívá rovněž na rozvoj infrastruktury, zakládání a růst malých a středních podniků a na další rozvojové aktivity v postižených městských a venkovských oblastech.

¹⁶ **European Social Fund**, tzv. Evropský sociální fond, který byl založen v roce 1960 a podporuje politiky v oblasti zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů.

Z tabulky lze vyčíst, že nejvíce prostředků získalo Polsko, nejméně pak Slovinsko.

Program Phare podpořil i řadu investic v rámci hospodářské a sociální soudružnosti, čímž připravil kandidátské země (dnes již členské státy) na budoucí čerpání ze strukturálních fondů.

1.7.2 Program ISPA

Jeho úkolem byla implementace práva EU v kandidátských zemích, a to pro období 2000 až do okamžiku vstupu zemí do EU. Pro toto sedmileté období bylo na program vyčleněno asi **7 mld. eur**. Cíle programu byly zaměřené na podporu životního prostředí a na sektor dopravy. Projekty zaměřené na oblast životního prostředí musely podporovat zavádění environmentální legislativy EU. Hlavními prioritami byly například dodávky pitné vody nebo likvidace pevných odpadů. V oblasti dopravy byly vytyčeny oblasti železniční a silniční infrastruktury, přístavy a letiště. Přehled finančních prostředků tohoto programu je patrný v následující tab. 1.3.

Tabulka 1.3: Přehled finančních prostředků z programu ISPA v roce 2000

Kandidátský stát	Finanční prostředky (v mil. eur)
Bulharsko	9,63%
Česko	6,03%
Estonsko	2,70%
Maďarsko	8,18%
Lotyšsko	4,33%
Litva	4,55%
Polsko	36,65%
Rumunsko	22,14%
Slovensko	4,33%
Slovinsko	1,44%

Zdroj: [8]

Lze zjistit, že největší procento z finančních prostředků získalo opět Polsko a nejméně Slovinsko.

1.7.3 Program Sapard

Tento program byl zaměřen na odstranění problémů, které byly způsobeny strukturálními změnami, v zemědělském odvětví a v oblasti venkova. Hlavními cíli jsou podpora udržitelného rozvoje zemědělství a venkovských oblastí před vstupem do EU. Jako příklad využití finančních prostředků lze uvést zajištění vodních zdrojů pro zemědělství nebo ochrana spotřebitele a kvalita potravin. Roční rozpočet na tento program byl **540 mil eur**. Alokace jednotlivých prostředků závisela na určitých kritériích, např. počet farmářů a HDP/obyvatele. Jak jednotlivé finanční prostředky čerpaly kandidátské země, lze vyčíst z následující tabulky tab. 1.4.

Tabulka 1.4: Přehled finančních prostředků z programu Sapard v roce 2000

Kandidátský stát	Finanční prostředky (v mil. eur)
Bulharsko	54,128
Česko	22,911
Estonsko	12,603
Maďarsko	39,517
Lotyšsko	22,688
Litva	30,976
Polsko	175,17
Rumunsko	156,429
Slovensko	18,992
Slovinsko	6,58
Celkem	540

Zdroj: [8]

Vzhledem k určitým kritériím získalo Polsko největší počet finančních prostředků, Slovinsko nejméně.

1.7.4 Program CARDS

Týká se zemí západního Balkánu a zdůrazňuje cíle a mechanismy procesu stabilizace a přidržení, který zůstává i nadále politickým rámcem EU pro tyto země až do jejich vstupu do EU. Zaměřuje se na posílení institucí, podporu demokratické stabilizace, ekonomické a sociální reformy. Alokace programu CARDS na období 2000 – 2006 byla stanovena na **4,65 mld. eur**.

1.7.5 Program IPA

Od roku 2007 procházejí předvstupní finanční prostředky EU přes jednotný nástroj, který je určen pro účelově zaměřenou pomoc.

Zaměřuje se na země, které získaly status kandidátských zemí nebo status potencionálních kandidátských zemí. V současné době má status kandidátských zemí Chorvatsko, Bývalá jugoslávská republika Makedonie a Turecko. Status potencionálních kandidátských zemí patří Albánii, Bosně a Hercegovině, Černé Hoře, Srbsku včetně Kosova.

IPA¹⁷ disponuje prostředky v celkové výši **11,468 mld. eur**. Hlavní cíle jsou rozděleny do pěti oblastí, a to přechodná pomoc, regionální a přeshraniční spolupráce, regionální rozvoj, rozvoj lidských zdrojů a rozvoj venkova. I když IPA není určena pro ČR, mohou se české veřejné i soukromé podniky zapojit do realizace, např. účast na zakázkách v oblasti služeb a investic.

* * *

Proces integrace prošel od svého počátku mnohými změnami. Každý etapa přistoupení měla přesně definované své priority a cíle. Zásadní rozdíly v jednotlivých etapách rozšiřování a zařazení států do příslušných etap je přiblíženo v následující kapitole.

---

¹⁷ Instrument for Pre-Accession Assistance, tzv. Nástroj předvstupní pomoci na programovací období 2007 – 2013, který nahradil pět předešlých nástrojů (PHARE, ISPA, Sapard, Předvstupní pomoc Turecku, CARDS).

2 Etapy rozšiřování Evropské unie

Poválečná situace v západní Evropě zdůrazňovala potřebu sjednocení. Konec druhé světové války tak byl významným impulsem ke spolupráci a hospodářské stabilitě. Francouzská vláda dne 5. května 1950 vydala prohlášení pojmenované Schumanova deklarace¹⁸. První země, které se zúčastnily tohoto projektu byla Francie a Německo. Znepřátelené vztahy obou zemí byly po celá staletí hrozbou pro celý kontinent. Tento návrh byl kladně přijat i ostatními zeměmi, a tak v roce 1951 byla podepsána mezi Francií, Belgií, Itálií, Lucemburskem, Nizozemskem a Spolkovou republikou Německo (SRN) Pařížská smlouva, která založila Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO). Cílem tohoto společenství bylo postupně zrušit mezi členskými státy cla a jiná obchodní omezení, především na trhu s ocelářskými a hutními výrobky. Postupné naplňování těchto cílů se setvalo s kladnou odezvou, a tak vznikly nové myšlenky ustanovit další integrační organizace. Především šlo o prohloubení ekonomické a politické situace demokratických států Evropy.

Neúspěšným projektem se ovšem stalo podepsání smlouvy o Evropském obranném společenství (EOS). Její roli přebrala Západoevropská unie (ZEU), která vznikla přeměnou Západní unie a připojením Itálie a SRN.

Po neúspěchu projektu obranného společenství se rozšířily obavy o další osud integrace. Jako reakci na tento stav předložily země Beneluxu dne 20. května 1955 ostatním členům ESUO memorandum s návrhy na další rozvoj integrace zaměřený do hospodářské oblasti. Messinská jednání šesti ministrů zahraničí členských států ESUO na počátku června roku 1955 doporučila na základě tohoto návrhu vytvořit výbor vládních zástupců k vypracování návrhů na další postup. Výsledky jednání výboru byly shrnuty do tzv. Spaakovy zprávy, jež byla schválena na benátském setkání 29.5.1956. Tam bylo zároveň rozhodnuto zahájit mezivládní jednání, jež nakonec vyústila v přijetí dvou tzv. Římských smluv, zakládajících Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství atomové energie (Euratom). Obě smlouvy byly podepsány 25. března 1957 a v platnost vstoupily 1. ledna 1958.

---

¹⁸ Dr. jur. **Robert Schuman** byl francouzský politik lucembursko-lotrinského původu. V letech 1947–48 byl ministerským předsedou, 1958–60 prezident Evropského parlamentu; jako ministr zahraničí (1948–52) se význačně podílel na vytvoření Montánní unie (též *Schumanův plán*), spolu s Jeanem Monnetem je považován za zakladatele Evropské unie.

Základním úkolem EHS bylo podporovat vytvoření společného trhu a přispívat k rozvoji ekonomického života a stálému hospodářskému růstu skrze postupné sbližování hospodářské politiky členských států. Euratom se stal platformou pro jadernou energetiku, podporu atomového výzkumu, zvýšení bezpečnosti jaderných zařízení a především nadnárodní kontrolu zacházení se štěpným materiálem v souvislosti s podporou mírového využívání atomové energie. Vzhledem ke shodné členské základně všech tří společenství, jakož i v podstatě obdobnému základnímu účelu - společný trh a vzájemná spolupráce na nadnárodní úrovni, začala být tři formálně samostatná společenství vnímána jako určitý vzájemně se doplňující celek, pro který se vžil výraz Evropská společenství¹⁹.

2.1 70. a 80. léta rozšiřování

2.1.1 První etapa evropské integrace

Velká Británie zakládá v roce 1959 Evropské sdružení volného obchodu (ESVO) se zeměmi, které se z různých důvodů nechtěly nebo nemohly participovat na projektu EHS. Šlo o Rakousko, Dánsko, Norsko, Portugalsko, Švédsko a Švýcarsko. Hlavním motivem bylo vytvořit konkurenční alternativu pro EHS. ESVO netvořily žádné rozhodovací instituce nadstátního charakteru ani politické cíle, jak tomu bylo u EHS. Vzhledem k úspěšné startu „šestky“ Velká Británie v roce 1961 podává přihlášku do EHS.

Tento krok znamenal reakci ostatních států a spustil lavinu, která je také nazývána jako snowball effect, v doslovném překladu efekt sněhové koule. Žádost o členství podaly také Irsko, Dánsko a Norsko. Irský krok byl učiněn zejména z ekonomického důvodu, jelikož jeho ekonomika byla velmi blízká britské. Z podobného důvodu podalo přihlášku Dánsko, které mělo úzký vztah se Spolkovou republikou Německo. Tento krok vyvolal velký optimismus, že Evropu lze sjednotit díky vytvořeného společenství. Na druhé straně však

---

¹⁹ <http://www.euroskop.cz/40558/111149/clanek/strucna-historie-eu/1951-1957-esuo---ehs---euratom/>

panovaly obavy z možných důsledků začlenění nerozvinutého a především zemědělsky orientované Irska.

Jednání nebyla od samotného počátku jednoduchá, a to především s Velkou Británií. Absolutní šok vyvolalo vystoupení francouzského prezidenta **de Gaulla**²⁰ na tiskové konferenci v lednu 1963. Bez předchozích konzultací s ostatními státy britské členství vetoval. Toto jednání bylo zdůvodňováno hlavně orientací zahraničních vztahů Velké Británie na USA. Tyto vztahy by mohly změnit charakter Evropského společenství. Také vzdálenost od evropského kontinentu hrála svou roli. De Gaulle nazval Velkou Británii amerických trojským koněm v EHS. Francie se obávala americké dominance a situaci potvrzovaly právě se vyostřující vztahy mezi USA a Francií. Francouzské veto odradilo ostatní státy od členství a tyto státy své žádost stáhly. Britové se však nenechali odradit a v roce 1965 podaly žádost znova. Dohodu však opět jednostranně vetovala Francie. Neúspěšné referendum a nedůvěra v de Gaullovu politiku v roce 1969 donutila francouzského prezidenta odstoupit, a tím se otevřela cesta Velké Británie do EHS. Realizace byla započata v prosinci 1969 na summitu v Haagu.

Tento summit inicioval nový francouzský prezident **Georges J. R. Pompidou** a patří k jedné z nejvýznamnějších událostí historie integračního procesu. Hlavní prioritou tohoto summitu se stalo právě rozšíření o čtyři uvedené státy, tzv. severní rozšíření. Britský vstup však byl podmíněn souhlasem nového systému financování společné zemědělské politiky. V roce 1971 bylo tedy započato jednání se všemi čtyřmi zeměmi. Jednání, které vedl premiér **E. Heath**, proběhlo bez komplikací a přístupová smlouva byla podepsána se všemi kandidáty v lednu 1972. Ve Velké Británii proběhla ratifikace bez problémů. V Irsku a Dánsku se však rozhodovalo o přistoupení kombinací referenda. Celkem 83% Irů rozhodlo pro vstup. Dánského referenda se zúčastnilo téměř 90% obyvatel, z nichž 63,5% se vyjádřilo pro vstup. V Norsku vzniklo Lidové hnutí občanů proti vstupu. Argumentovali především nezávislostí a národní identitou. Když se roku 1972 53% obyvatel Norska vyjádřilo proti vstupu, byl to pro EHS menší šok.

---

²⁰ Charles André Joseph Marie de Gaulle (1890 – 1970) byl významný francouzský státník a vojevůdce.

Shrnutí o přístupových jednáních, od podání žádosti až po ratifikaci, podává tab. 2.1.

Tabulka 2.1: Přístupová jednání tzv. severního rozšíření

	Británie	Irsko	Dánsko	Norsko
Žádost	1961 1967	1961	1961	1961
Zahájení rozhovorů	1961 1970	1961	1961	1962
Ukončení rozhovorů	1972	1972	1972	1972
Podpis smlouvy	22.1.1972	22.1.1972	22.1.1972	22.1.1972
Ratifikace/ Referendum	23.4.1972	10.5.1972	2.10.1972	25.9.1972

Zdroj: [14]

V lednu 1973 se tedy EHS rozrostlo o Velkou Británii, Dánsko a Irsko, a tím byla završena první integrační etapa. Rozšíření směřilo EHS s ESVO a v červenci roku 1972 podepsaly dohodu o zóně volného obchodu. Podepsalo ji celkem 16 zemí, 9 členů EHS a 7 členů ESVO (Norsko, Švýcarsko, Rakousko, Švédsko, Finsko, Portugalsko a Island). Tato dohoda vytvořila předpoklad pro další budoucí vývoj evropské integrace.

2.1.2 Druhá etapa evropské integrace

Druhé etapy evropské integrace se zúčastnilo pouze Řecko. Již v roce 1962 bylo asociovaným státem EHS. Ve smlouvě bylo zdůrazněno, že se počítá se členstvím do 22 let. Oficiální žádost o členství podalo Řecko v roce 1975, Smlouva o přistoupení byla podepsána v roce 1972. Ratifikační proces proběhl zcela bez problémů, a tak se v lednu roku 1981 Řecko stalo řádným členem EHS. Je třeba zdůraznit, že se jedná o jediný případ v historii integrace, kdy se Společenství rozrostlo jen o jednoho člena.

V celém procesu přístupových jednání nekladlo Řecko žádné zvláštní podmínky. Problémy nastaly až po jeho vstupu. Premiér Papandreu²¹ žádá změnu přístupových

---

²¹ **Georgie Andreas Papandreu** (1919 – 1996) řecký politik, státní a ekonom.

podmínek, vyhrožuje referendem o vystoupení Řecka z EHS. Evropská komise tedy pod touto výhrůžkou zvýší finanční dotace, avšak klade zásadní podmínku. Řecko musí souhlasit s přistoupením Španělska a Portugalska, což by vzhledem ke stejným klimatickým podmínkám, vedlo k obrovské konkurenci.

2.1.3 Třetí etapa evropské integrace

Po prvních svobodných volbách roku 1977 podává Španělsko přihlášku ke členství EHS. Velká Británie sice vítá takové rozšíření, Francie a Itálii nejsou příliš nadšeni. Důvodem by bylo zvýšení konkurenčního trhu hlavně v zemědělské produkci. Nakonec však jsou v roce 1979 zahájena přístupová jednání. Velký zlom nastal v roce 1981, kde španělský parlament byl obsazen neofašistickými silami. Povstání se podařilo potlačit jen díky ostrému vystoupení krále **Juana Carlose**. Evropská rada na základě této události rozhodla o přistoupení Španělska. V roce 1985 byla podepsána Smlouva o přistoupení a již v roce 1986 se Španělsko mohlo stát členem ES.

Přistoupení Portugalska nejevilo žádné zásadní překážky. Nejednalo se příliš velkou konkurenci pro ostatní státy EHS. Rizikem mohla být jen jeho nedostatečná nerozvinutost. Portugalsko oficiálně požádalo o vstup ještě před Španělskem roku 1977. Cílem vstupu bylo hlavně prosazení demokracii. Existovaly zde reálné obavy z prosazení komunismu. Zvolená strategie vyjednávání paralelně se Španělskem nebyla příliš vhodná. Na rozdíl od Španělska Portugalsko nejevilo žádné problémy. Oba státy nakonec vstupují do ES v lednu 1986.

Shrnutí o přístupových jednání je možné vyčíst v následující tab. 2.2.

Tabulka 2.2: Přístupová jednání druhé a třetí etapy rozšiřování

	Řecko	Španělsko	Portugalsko
Asociace	1959	1970	1973
Žádost	1975	1977	1977
Zahájení rozhovorů	1976	1979	1978
Podpis dohody	28.5.1979	12.6.1985	1985
Ratifikace/Referendum	1979	1985	1985
Přijetí	1.1.1981	1.1.1986	1.1.1986

Zdroj: [14]

2.2 Evropská integrace v 90. letech

První polovina 90. let znamenala přeměnu EHS na Evropskou unie, která vyvrcholila přijetím Maastrichtské smlouvy. Ratifikaci této smlouvy jednotlivými zeměmi se zkomplikovala již v úvodu, kdy byla odmítnuta v dánském referendu z června roku 1992. Problém, který tím vznikl, se mohl stát velmi vážnou překážkou dalšího postupu integračních snah. Podařilo se jej vyřešit na zasedání Evropské rady v Edinburghu. Zde byl 12. prosince vypracován zvláštní protokol o postavení Dánska v některých aspektech. V ostatních státech, jakož i při druhé referendu v Dánsku v květnu 1993, proběhly ratifikace úspěšně, takže po dokončení všech ratifikací vstoupila Smlouva o Evropské unii v platnost dne 1. listopadu. Je zřejmé, že dánské referendum, ovlivnilo průběh rozšíření, jelikož mezi státy, které na konci 80. let a počátkem 90. let podaly přihlášku ke členství, patřily tři severské státy. Spolu se Švédskem, Finskem a opět Norskem, se jednalo o Rakousko, Kypr a Maltu.

Referendum o přistoupení Norska z listopadu roku 1994 skončilo opět negativním výsledkem (52,5% proti vstupu) a Norské království se tak členem EU nestalo.

Rakousko bylo první zemí, která ratifikovala Smlouvu o EU. Jelikož Rakousko bylo zakládajícím státem ESVO a v první fázi vstoupilo také do EHP, bylo jen otázkou času, kdy vstoupí do Společenství. Řešitelným problémem se stala pouze otázka neutrality a některé otázky společné zemědělské a dopravní politiky. V červnu 1994 se konalo v Rakousku referendum a zhruba dva třetiny obyvatel byly pro vstup do EU.

Vliv Sovětského svazu Finsku znemožnil členství v Evropském společenství. Teprve poté, co se ES postupně stávalo politickým subjektem než pouze volné sdružení zemí za účelem ekonomické spolupráce, bylo členství Finska myslitelné. V roce 1990 Finsko jednostranně vypovědělo poválečné dohody omezující svrchovanost země ve vojenských otázkách a předefinovalo svůj koncept politické neutrality na politiku vojenského nezapojení. Finští politici se ujali iniciativy a přes počáteční nezájem obyvatelstva se časem i mezi nimi stala debata zda vstoupit či nevstoupit do ES/EU často probíraným tématem. Finská vláda v čele s předsedou Askem Ahem podala přihlášku do ES v březnu 1992. Vyjednávání mezi EU a Finskem trvalo od února 1993 až do března 1994. Vyjednávání bylo poměrně krátké, neboť Finsko a EU již byli díky EHP velice sblíženi. Přijímací smlouva byla podepsána v červnu 1994. V říjnu 1994 se konalo ve Finsku závazné referendum o vstupu do EU. V referendu se Finové vyjádřili pro vstup své země do EU většinou 56,9 % hlasů²².

Vzhledem k tomu, že finská ekonomika byla s ekonomikou EU plně propojena už od roku 1994, neměl vstup do EU na Finskou ekonomiku žádný zásadní význam. Jediný přímý a pro veřejnost velice příjemný dopad bylo snížení cen potravin, které byli ve Finsku jedny z nejdražších.

Zásadní otázkou pro přijetí Švédska byla pravidla pro využívání přírodních zdrojů. Rozpory se však podařilo během krátké doby vyřešit a díky ústupkům obou stran se požadované referendum mohlo konat již v listopadu 1994, kdy téměř 53% občanů potvrdilo vstup Švédska do EU.

---

²² <http://www.cpssu.org/view.php?cislocclanku=2004090601/>

K 1. lednu 1995 se Evropská unie rozrostla o tři další státy (Rakousko, Finsko a Švédsko) a počet EU se tak zvýšil na 15. Průběh přístupových jednání vyjadřuje následující tab. 2.3.

Tabulka 2.3: Přístupová jednání čtvrté etapy rozšíření

	Švédsko	Finsko	Rakousko	Norsko
Žádost	1991	1992	1989	1992
Zahájení rozhovorů	1993	1993	1993	1992
Ukončení rozhovorů	1994	1994	1994	1994
Podpis smlouvy	24.6.1994	24.6.1994	24.6.1994	24.6.1964
Ratifikace/Referendum	15.12.1994	16.10.1994	12.6.1994	1994

Zdroj: [14]

2.3 Rozšíření o další státy

Pátá vlna rozšíření byla zásadním zlomem v evropské integraci. Do této doby nebyly přesně definovány podmínky přistoupení. Kodaňská kritéria, která byla přiblížena již v první kapitole, jednoznačně určovala podmínky vstupu této etapy. Dalším důležitým nástrojem v tomto přístupovém procesu byla strategie rozšiřování, neboli předvstupní strategie. Na summitu v Korfu v červnu roku 1994 Rada oficiálně požádala Komisi, aby tuto strategii připravila. Ta byla přijata v prosinci téhož roku na summitu v Essenu. Přidružené země přivítaly kodaňský summit, ale nabídka o rozšíření ze strany ES nebyla zcela jednoznačná. Nebyl stanoven žádný časový plán a kritéria byla dána pouze obecně. Právě proto summit v Essenu byl z tohoto pohledu velmi důležitý. Je třeba zmínit, že to byl poslední summit, kterého se zúčastnil předseda Evropské komise **Jacques Delors**. Za účelem vylepšení procesu přípravy zemí SVE na přistoupení k EU se Rada rozhodla postavit celkovou strategii. Základem celé strategie byla příprava přidružených zemí na společný trh Unie, a to na základě tzv. strukturovaných vztahů. Cílem bylo prohloubení vzájemných kontaktů nad rámec daný asociačními smlouvami. Evropská rada, také vznesla následující požadavky na Komisi.

Jedním z nich bylo vypracování Bílé knihy o vnitřním trhu, kterou Komise předložila na dalším summitu v Cannes v červnu 1995. Kniha měla sloužit jako průvodce kandidátům v procesu přibližování k EU. Hlavní část Bílé knihy je rozdělena do kapitol: Vnitřní trh a předvstupní fáze, Komunitární právo vnitřního trhu, Situace v zemích SVE a Zvláštní technická pomoc.

Přestože tato předvstupní strategie znamenala pokrok v procesu východního rozšíření, byly zde četné nedostatky. Komise upozornila, že samotný text obsahuje pouze obecná prohlášení, zatímco konkrétní prvky strategie jsou odsunuty do příloh. Proto se Evropská rada na setkání ve dnech 12. a 13. prosince 1997 v Lucemburku odhodlala k její reformě. Ta měla zajistit její flexibilitu a zrychlení procesu přibližování kandidátských zemí Unii. Jednání v Lucemburku přineslo i rozdělení zemí SVE do dvou skupin. První, tzv. **lucemburská, skupina**, do které patřilo Polsko, ČR, Maďarsko, Slovinsko, Estonsko a Kypr. Do druhé, tzv. **helsinské**, skupiny patřilo Bulharsko, Rumunsko, Lotyšsko, Litva, Malta a Slovensko. Rozhodnutí rozdělit kandidátské země bylo provedeno ve snaze zrychlit a zefektivnit celý proces a také oddělit „lépe“ a „hůře“ připravené kandidáty. Na zasedání byla také schválená podrobná zesílená předvstupní strategie právě pro tyto kandidátské země SVE. Tato strategie byla založena na celkově čtyřech principech:

1. Strategie se i nadále zakládala na aplikaci **Evropský dohod**,
2. bylo založeno tzv. **Partnerství pro vstup**, neboli **Přístupové partnerství**, jehož cílem bylo stanovit konkrétní zásady a priority pro jednotlivé kandidáty,
3. kandidátským státům měla být i nadále poskytnuta **předvstupní pomoc**, viz první kapitola,
4. založena tzv. **Evropské konference**, která byla novou formou setkání členských států EU se všemi 13 kandidáty (včetně Turecka, které však získalo oficiální kandidátský statut až v roce 1999 na summitu v Helsinkách). Toto setkání mělo řešit otázky hlavně společného zájmu, jako například zahraniční a bezpečnostní politika, justice a vnitřní záležitosti.

Proces rozšiřování byl zahájen na základě výsledků lucemburského summitu dne 31. března 1998 a zahrnoval již dříve zmíněných 13 kandidátských zemí. Tedy tzv. **lucemburskou skupinu**, **helsinskou skupinu** a **Turecko**, které bylo v této době bez statusu. Tento rozšiřovací proces se skládal celkem ze tří prvků:

1. **Evropská konference**
2. **Proces přistoupení**
3. **Vyjednávání o přistoupení**, nejprve s tzv. lucemburskou skupinou a po helsinském summitu i s ostatními kandidátskými státy, kromě Turecka

Helsinské zasedání Evropské Rady v prosinci 1999 bylo svým způsobem vyvrcholením diskusí nad společnou strategií přijímání nových členů. Na základě doporučení Komise z října 1999 byla zahájena přístupová jednání i s tzv. helsinskou skupinou a Turecku byl přiznán status kandidátské země. Bylo tedy opuštěno od strategie diferenciací mezi kandidáty a všechny země byly zařazeny do jednoho vyjednávacího bloku. Unie navíc na tomto summitu vyjádřila pevné odhodlání zahájit a do prosince 2000 ukončit mezivládní konferenci o institucionální reformě Evropské unie, která musela nutně rozšíření předcházet.

V únoru 2000 byla tedy zahájena Mezivládní konference, která vyústila v summit v Nice v prosinci téhož roku. Smlouva, která vzešla z tohoto summitu je zatím poslední revizí primárního práva EU. Smlouva z Nice, de facto umožnila východní rozšíření. Na jejím základě musela být provedena reforma institucí EU tak, že počítala s rozšířením až na počet 27 států, čili včetně Bulharska a Rumunska.

Dne 16. dubna 2003 byla v Athénách podepsána Smlouva o přistoupení mezi EU a Českou republikou, Estonskem, Kypr, Litvou, Lotyšskem, Maďarskem, Maltou, Polskem, Slovinskem a Slovenskem, obsah smlouvy je uveden v **příloze č. 2**. V té době, počínají březnem 2003, probíhala v jednotlivých zemích referenda o přistoupení k EU. Jelikož všechna referenda dopadla kladně, stejně tak i ratifikační procesy, rozšíření o deset nových členských států se stalo dne 1. května 2004 realitou. Právě toto tzv. východní rozšíření bylo obrovským krokem v evropské integraci. Za členy byly přijaty i země socialistické ekonomiky. Tímto však proces východní rozšíření neskončil. Evropská komise dne 26. září 2006 zveřejnila dlouho očekávanou zprávu o připravenosti Bulharska a Rumunska. I přestože Komise shledala nedostatky, hlavně v oblasti soudnictví a boje proti korupci, ve zprávě

uvedla, že země budou schopny splnit závazky vyplývající ze Smlouvy již do konce roku 2006. K 1. lednu 2007 se tak EU rozrostla o další dva státy bývalého komunistického bloku, Bulharsko a Rumunsko. Tab. 2.4 zobrazuje průběh vyjednávání.

Tabulka 2.4: Přístupová jednání východního rozšíření

	Žádost	Zahájení rozhovorů	Ukončení rozhovorů	Podpis smlouvy	Ratifikace/ Referendum
Kypr	3.7.1990	31.3.1998	2002	16.4.2003	
Malta	16.7.1990	2000	2002	16.4.2003	
Maďarsko	31.3.1994	31.3.1998	2002	16.4.2003	
Polsko	5.4.1994	31.3.1998	2002	16.4.2003	
Slovensko	27.6.1995	2000	2002	16.4.2003	
Lotyšsko	13.10.1995	2000	2002	16.4.2003	
Estonsko	24.11.1995	31.3.1998	2002	16.4.2003	
Litva	8.12.1995	2000	2002	16.4.2003	
Česko	23.1.1996	31.3.1998	2002	16.4.2003	14.6.2003
Slovinsko	10.6.1996	31.3.1998	2002	16.4.2003	

Zdroj: [14]

* * *

Tímto byla uzavřena integrace východního rozšíření a zároveň to bylo prozatím poslední rozšíření. **Příloha č. 3** zobrazuje současnou mapu Evropské unie. Co přinese budoucnost rozšiřování a jak se rozšíří EU je prozatím nejisté. Přehled kandidátských států a potenciálních států na členství EU podrobněji rozebírá třetí kapitola.

3 Budoucí rozšiřování Evropské unie

S určitostí definovat počet států Evropy je vlastně vzhledem k nejednoznačnosti geografických hranic kontinentu velmi obtížné. Pokud se zaměříme na politické kritérium, je v současnosti v Evropě 46 států, a to včetně Ruska, Turecka, Kypru, Vatikánu a Černé Hory. Tyto státy, lze blíže přiblížit podle jejich politického smýšlení a zařazení do jednotlivých společenství:

- a) **Státy Evropské unie** (v současnosti 27)
- b) **Kandidátské státy** – Turecko, Chorvatsko a Makedonie
- c) **Státy Jihovýchodní Evropy (Balkán)** – Srbsko, Černá Hora, Bosna a Hercegovina, Albánie
- d) **Státy EFTA (ESVO)** – Norsko, Island, Lichtenštejnsko, Švýcarsko
- e) **Ostatní státy západní Evropy** – Andorra, Monako, San Marino, Vatikán
- f) **Státy východní Evropy** – Rusko, Ukrajina, Bělorusko, Moldavsko

V následující části této kapitoly budou přiblíženy hlavně státy, které již získaly status EU a které jsou nejpravděpodobnějšími členy EU.

3.1 Kandidátské státy

V současnosti mají status kandidáta na členství v EU tři evropské státy, a to Turecko, Chorvatsko a Makedonie. Jejich zobrazení na mapě Evropy spolu s potencionálními kandidátskými státy přibližuje **příloha č. 4**.

3.1.1 Turecko

Turecko je demokratickou zemí ležící v Malé Asii a z menší části v jihovýchodní Evropě, hlavním městem je Ankara. Na západním okraji evropské části probíhá hranice s Řeckem a Bulharskem. V roce 1923 vznikla moderní Turecká republika, která prošla od svého založení obrovskou proměnou. Byla zakládající členem OSN a od roku 1952 členskou zemí NATO, Rady Evropy (1949) a OECD (1961).

Obrázek 3.1: Mapa Turecka

Zdroj: [26]

I když se to nezdá, Turecko má s EU smluvní vztahy už více než 40 let. V roce 1999 EU Turecku formálně přiznala status kandidátské země, za podmínek splnění kodaňských kritérií. Dne 3. října 2005 byly otevřeny přístupové rozhovory, které spolu s Tureckem zahájilo také Chorvatsko. Politické vztahy však ochably kvůli několika problémům, především při řešení kyperské otázky. Obyvatelé Kypru se mohli v referendu svobodně vyjádřit k návrhu generálního tajemníka OSN Kofiho Annana, tzv. Anannův plán (plán na sjednocení Kypru)²³. Kyperští Řekové plán na sjednocení ostrova dne 24. dubna 2004 z velké části odmítli. O týden později vstoupil Kypr do EU, avšak nikoli sjednocený. Vstupem Kypru se stala otázka rozdělení ostrova přímo součástí přístupových rozhovorů s Tureckem.

---

²³ Plán měl garantovat kyperským Turkům rovnocenné zastoupení v některých ústavních institucích a deklarovat Kypr jako federativní republiku.

Stabilní partnerství Turecka a EU by bylo nadmíru vhodné především ve třech oblastech, a to ekonomické konkurenceschopnosti, vyrovnávání se s rozmanitostí a globální bezpečnosti. Pokud jde o konkurenceschopnost, Turecko, na rozdíl od Evropy a jejího hospodářského oslabení, učinilo od roku 2001 velký pokrok. Daří se mu udržovat vysokou úroveň hospodářského růstu a dosahovat makroekonomické stability. Inflace se snížila na jednociferné číslo. Úrokové míry, deficit veřejného sektoru a dluh se rovněž snížily na udržitelnou úroveň. Turecká ekonomika ve srovnání s Evropou neustále roste, o 7,6% v roce 2005 a průměrně o 4,3% ročně během 15 let. Evropa si totiž na přelomu tisíciletí stanovila velmi ambiciózní cíl, kterým by se stala nejdynamičtější a nejvíce konkurenceschopnou ekonomikou na světě, a to nejpozději do roku 2010. Dnes, především ve srovnání s nastupujícími obry typu Čína a Indie, se zdá, že Evropa má ke splnění tohoto cíle ještě hodně daleko.

Makroekonomická stabilita napomohla k ozdravení tureckého investičního prostředí. V roce 2005 do Turecka přiteklo neuvěřitelných 9,7 miliard USD ve formě přímých zahraničních investic. Tento lichotivý vývoj by mohl do pomalu rostoucí ekonomiky EU vnést tak potřebnou dynamiku. Turecko má komparativní výhodu hlavně v oblasti lidského kapitálu. V současnosti je přibližně 20% tureckého obyvatelstva mladší 10 let. Do roku 2020 by tak poměr pracujících ke zbytku obyvatelstva měl dosáhnout optimální úrovně. Turecko ale nepředstavuje jen zásobárnu lidské energie, ale také rezervoár přírodních zdrojů energie, a to hlavně zemního plynu. Největším zásobitelem zemního plynu pro Evropu je Rusko. Ruské zásoby však neodpovídají rychle rostoucí poptávce. Evropa má tedy logicky zájem budovat užší spolupráci s Tureckem v oblasti energetické bezpečnosti. Turecko představuje energetický koridor spojující východ se západem, ale také sever s jihem. Tudíž by jako budoucí člen EU napomohl energetické bezpečnosti Evropy jak z pohledu dodávek energie, tak z pohledu přístupových cest.

Na území EU žije v současné době více než 15 milionů muslimů a jejich počet se neustále zvyšuje. Islám je tudíž nedílnou součástí evropské kultury. Turecko aktivně propaguje vzájemnou úctu Islámu a západní společnosti. Za tímto účelem byl v listopadu roku 2005 zahájen projekt Aliance civilizací (Aliance of Civilizations) podporovaný OSN. Cílem projektu je vytvořit vzájemnou součinnost islámské a křesťanské kultury a boj s extremismem, netolerancí a terorismem.

Turecko a Evropa mají, pokud jde o bezpečnostní otázky týkající se Balkánu, Střední Asie a Středního východu, stejné zájmy. Turecko již přispívá k evropské bezpečnosti a obranné politice, a to prostřednictvím dohody umožňující účast spojenců NATO, kteří nejsou členy EU, na Evropské bezpečnostní obranné politice (ESDP). Vzhledem ke své strategické poloze a dlouholetým vztahům se sousedními zeměmi Turecko podporuje snahy EU zaměřené na stabilizaci výbušných regionů, jenž představují jádro bezpečnostních zájmů Evropy, kterými jsou terorismus, nelegální obchod s drogami, zbraněmi a lidmi.

Do roku 2005 vyjadřovalo souhlas se členstvím 60 až 70% občanů. Od zahájení přístupových rozhovorů 3. října 2005 začala podpora tureckých občanů pro členství v EU klesat. Tuto klesající podporu lze do jisté míry vysvětlit poklesem důvěry v Unii. Jedním z důvodů pro rostoucí nedůvěru byla prohlášení některých evropských představitelů proti vstupu Turecka do EU. Rovněž k tomu přispívá i špatná informovanost tureckého obyvatelstva o funkčních mechanismech EU. Kvůli tomu Turci nedokáží odlišit osobní či národní prohlášení evropských vůdců od společných prohlášení EU. V roce 2006 vnímalo EU pozitivně jen 43% občanů. Oproti tomu je turecká podnikatelská sféra jedním z nejvlivnějších faktorů prosazujících těsnou vazbu mezi Tureckem a EU. Sdružení podnikatelů se jako první snažila vysvětlit přínos tureckého členství pro EU doma i v zahraničí. Podnikatelská sféra zřídila Fond pro ekonomický rozvoj za účelem podpory lepšího porozumění Turecka v Evropě již v roce 1965. Turecká občanská společnost vedená podnikatelskou sférou stojí v čele kampaně za vstup do Turecka do EU i za stávající situace, a to prostřednictvím lobbiování a neformálních aktivit.

Evropské veřejné mínění je v otázce Turecka rozdělené a výsledky průzkumu se v jednotlivých zemích liší. Rakousko, Německo, Kypr, Řecko a Lucembursko jsou na špici zemí, které jsou proti vstupu Turecka do EU, zatímco většina obyvatel ve Španělsku, Velké Británii, Švédsku, Slovinsku, Polsku a Nizozemsku vstup Turecka podporuje. Na základě tohoto lze vypožorovat obecný trend naznačující, že nesouhlas se vstupem Turecka je ve starších členských zemích Unie (49%) ve srovnání s novými členskými státy (40%) vyšší. Oba nové členové EU, Bulharsko a Rumunsko, jsou pro turecké členství. V pobaltských zemích se rovněž podpora liší. Zatímco Lotyšsko a Litva jsou z větší části proti vstupu, Estonsko je pro vstup z více jak 47%. Jednou z hlavních příčin tak malé podpory pro vstup Turecka do EU je špatná informovanost. A i pokud jsou Evropané informováni dobře, vědí a dozvídají se spíše o problémech než o výhodách, jež rozšíření Unie přináší. Významnou

překážku pro větší podporu rozšíření Unie představují ekonomické obavy, především obavy z přemísťování a imigrace pracovních sil. Evropa v mnoha směrech potřebuje Turecko stejně, jako Turecko potřebuje Evropu, protože problémy ohrožující mezinárodní mír a prosperitu se mnohem efektivněji řeší na úrovni vládních struktur. Mezinárodní problémy jako terorismus, zbraně hromadného ničení, klimatické změny, ekonomické oslabení a stárnutí obyvatelstva, představují globální hrozby.

3.1.2 Chorvatsko

Chorvatsko je evropskou zemí, která se geograficky nachází na pomezí střední a jihovýchodní Evropy. Hlavním městem je Záhřeb. Úřední název zní od června roku 1990 Republika Hrvatska.

Obrázek 3.2: Mapa Chorvatska

Zdroj: [21]

Chorvatsko se po Slovinsku nejlépe zotavuje z války z bývalých republik Jugoslávie. Tato válka zatřásla s celým Chorvatskem a její následky si nese dodnes. Rozbroje mezi Srby a Chorvaty vyvrcholily po prvních svobodných volbách, kdy se prezidentem Chorvatska stal **Franjo Tuđman**. V červnu 1990 vyhlásil Suverénní stát Chorvatsko, kde se ovšem Srbové staly minoritou. Díky tomuto neuváženému kroku se vyostřoval etnický konflikt. Srbové začali podporovat **Slobodana Miloševiče**, jelikož se obávali o ztrátu svých práv. Dne 30. května chorvatský parlament rozhodl o odtržení Chorvatska od jugoslávské federace.

Ve stejný den vyhlásili Srbové Republiku Srbská Krajina. Započala válka, ve které se kromě konfliktu Chorvaté vs. Srbové řešila nezávislost Bosny a Hercegoviny. Rozhovory mezi jednotlivými stranami ztroskotaly, přestože se o jejich uskutečnění snažili i NATO, OSN a EU. Chorvatská Operace Bouře, kterou chorvatské jednotky zabraly západní část Slavonie a vyhnaly odsud 200.000 Srbů je známou operací tohoto konfliktu. Nátlak USA zabránil dalšímu přesunu Srbů. Roku 1998 bylo po správě OSN území východní Slavonie opět předáno do chorvatské správy a zde žijící Srbové se staly chorvatskými občany.

Chorvatsko požádalo o vstup do EU v roce 2003. Členské země v dubnu 2003 pověřili Komisi, aby k přihlášce vypracovala stanovisko²⁴. Komise analyzovala chorvatskou přihlášku podle kodaňských kritérií a podmínek stanovených Stabilizačním a asociačním procesem, který Rada definovala ve svých závěrech z 19. 4. 1997. Stanovisko obsahovalo podmínku, aby Chorvatsko spolupracovalo s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY) a aby souhlasilo s regionální spoluprací. Při hodnocení politických kritérií Komise konstatovala, že Chorvatsko již s Tribunálem plně spolupracuje. Nutné ale byly hlavně reformy v oblasti soudnictví a ochrany menšin. Bylo stanoveno, že Chorvatsko musí vyvinout dodatečné úsilí při zlepšování práv menšin, při návratu utečenců, v regionální spolupráci a v boji proti korupci. Na základě splněných kritérií Komise Chorvatsko doporučila na oficiálního kandidáta na začátku roku 2004. O několik měsíců později mu přiznala status kandidátské země. Jeho stabilní tržní ekonomika je na tom lépe než u nových členských států, Bulharska a Rumunska. Za posledních deset let se díky vysokým nákladům na poválečnou obnovu podařilo zrekonstruovat Východní Slavonii a další místa, která byla střetem Srbů a Chorvatů v 90. letech.

Přístupová jednání započala 3. října 2005. Hlavním chorvatským vyjednavatelem o přistoupení do EU je **Vladimir Drobňak**.

Předseda Evropské Komise **José Manuel Barroso** po jednáních s chorvatským premiérem **Ivem Sanaderem** oznámil, že přístupová jednání by mohla být dokončena již v roce 2009. Členem EU by se tak Chorvatsko mohlo stát v roce 2010 a po Slovinsku by se tak stalo druhou zemí z bývalé Jugoslávie, která by byla přijata do Unie. Na podzim roku 2008 by měl být předložen harmonogram ukončení přístupových rozhovorů s Chorvatskem, pokud Záhřeb splní všechny podmínky členství. Jednou z nich je i lepší zacházení s unijními

---

²⁴ Jde o formálně právní akt, který předchází udělení statusu kandidátské země.

fondy. První zmínka o termínu integrace Chorvatska přišla po té, co parlament této balkánské země zrušil tzv. ekologickou rybolovnou zónu, kvůli níž hlavně Slovinci blokovali jednání Záhřebu o členství v Unii. Chorvatsko zónu vyhlásilo údajně kvůli slovinským a italským rybářským flotilám, které několik let lovily v chorvatských vodách, přičemž překračovaly stanovené kvóty. Chorvaté se však ve smlouvě z roku 2004 zavázali, že nevyhlásí žádnou ekologickou rybolovnou zónu proti žádnému členskému státu EU. Rybáři zemí EU tak mohou opět do této oblasti Jadranu.

Při jednání s Chorvaty Unie otevřela zatím 18 přístupových kapitol z celkových 35. Dvě z nich již uzavřela (věda a výzkum, vzdělání a školství). Dne 21. 4. 2008 Chorvatsko zahájilo vyjednávání o dvou nových přístupových kapitolách, o dopravě a energetice.

3.1.3 Makedonie

V bilaterálních vztazích s ČR je používán makedonský ústavní název „Republika Makedoni“. Avšak kvůli nesouhlasu Řecka s tímto ústavním názvem je používán dočasný název, pod kterým byla země přijata do OSN, a to „Bývalá jugoslávská republika Makedonie“ (Former Yugoslav Republic of Macedonia – FYROM), hlavní město Skopje. Nakonec Řecko FYROM v roce 1995 diplomaticky uznalo a dnes je jejím nejvýznamnějším ekonomickým partnerem a podporovatel na vstup do EU.

Obrázek 3.3: Mapa Bývalé jugoslávské republiky Makedonie

Zdroj: [25]

Oficiální žádost o členství do Evropské unie podala Makedonie dne 22. března 2004. Avšak Dohodu o stabilizaci a asociaci Makedonie podepsala již 9. dubna 2001²⁵, jejíž plnění se každý rok vyhodnocuje. První zpráva z roku 2002 zhodnotila, že se Makedonie vedla dobře pouze v otázkách regionální spolupráce a dobrých sousedských vztahů. V dalších letech došlo k výraznému pokroku, především ve zlepšující se politické situaci, která byla vyhodnocena jako stabilní a úspěšná. Jistý pokrok byl znám i v reformě veřejné správy, veřejných financí a armádní reformy. I přes tyto úspěchy přetrvávají zásadní nedostatky, a to v reformě soudnictví, korupce a vysoké úrovně nezaměstnanosti. Další prioritní oblastí je přiblížení makedonské legislativy zákonům EU. V dubnu 2003 vznikl Národní program pro přiblížení legislativy, který by vedl k dosažení této prioritní otázky. Komise v hodnocení uvádí, že Makedoni dělá výrazné pokroky v přibližování legislativy normám EU.

První evropské partnerství s Makedonií bylo Radou odsouhlaseno v roce 2004 a od té doby bylo aktualizováno vzhledem k nově se objevujícím prioritám. Na základě analýzy zprávy o členské přihlášce Makedonie v lednu 2005, byl přijat aukční plán pro evropská partnerství. Priority byly rozděleny do dvou skupin. Krátkodobé priority, tzn. horizont 1 roku, byly zaměřené na reformu volebních procesů při parlamentních volbách konaných 5. července 2006. Střednědobé priority pojednávaly o důležitosti reformy policejního sektoru, právního státu, ekonomického prostředí a posílení administrativní kapacity.

Jak pro Makedonii, tak i pro ostatní Balkánské země je evropská integrace hlavní prioritou. Důvodem je naděje ve větší prosperitu, volný pohyb pracovních sil a zboží a hlavně větší ochrana. Makedonie dodnes čelí interetnickým konfliktům a doufám, že členství v EU celý problém vyřeší. Dalším důvodem přijetí Makedonie do členství je minimální zátěž pro rozpočet EU, protože Makedonie je jednou z nejmenších evropských zemí. HDP Makedonie v současnosti při 27 státech EU je menší než 0,4%. Jelikož členství v EU silně podporuje drtivá většina makedonských občanů, poskytuje to pevný a legitimní základ pro provedení reforem nezbytných pro vstup do EU. Podpora makedonského lidu byla v červnu 2002 téměř 93% a v prosinci 2004 neskutečných 97%²⁶. Ta výrazně neklesla ani po té, co Makedonie 17. prosince 2005 získala status kandidátské země. Je třeba se zmínit,

---

²⁵ Tato dohoda byla ratifikována makedonským parlamentem 1. června 2001, ale v platnost vstoupila až 1. dubna 2004, kdy ji ratifikovaly všechny členské státy.

²⁶ <http://www.sei.gov.mk/portal/mak/default.asp?id=88976>

že podporu integrace vyjádřily i nové členské státy. Učinila tak například i Česká republika. Hlavně v oblasti ekonomické spolupráce, kde se výrazně podporuje Makedonsko-české obchodní fórum. Obchodní výměna mezi Makedonií a Českou republikou v roce 2005 činila 29,3 mld. USD²⁷. Makedonie však vidí největšího partnera v Polsku. Důležitým impulsem v polsko-makedonských vztazích bylo polské rozhodnutí o liberalizaci vízového režimu s Makedonií. Polsko vydává víza bezplatně makedonským občanům, kteří se v zemi nezdrží déle jak tři měsíce. Svou roli hrají i polské investice v Makedonii, které dosahují 68 milionů USD²⁸. Přestože ve srovnání s ostatními novými členskými státy EU je Polsko na jednom z posledních míst v žebříčku makedonských obchodních partnerů, hovoří tato bilance ve prospěch Polska. Po Slovinsku je Polsko druhým největším dodavatel zboží do Makedonie, zatímco Makedonie do Polska nevyváží téměř nic. Ekonomická spolupráce se teprve rozvíjí, na rozdíl od politických a kulturních vztahů, a bude třeba ji v budoucnosti zlepšit.

3.2 Státy jihovýchodní Evropy

Jelikož na stabilitě jihovýchodní části evropského kontinentu záleží naše bezpečnost, je v zájmu členských států EU podporovat snahy balkánských národů vyrovnat se s následky konfliktů. Tyto konflikty sužovaly Balkán zejména na konci minulého století. I ČR považuje podporu integrace těchto zemí za jednu z priorit své zahraniční politiky a svého působení v Evropě. Jelikož z jihovýchodní Evropy jsou Řecko, Slovinsko, Bulharsko a Rumunsko již členy EU, je pro ostatní balkánské státy přijatelné, aby nezůstaly v obklíčení společenství.

EU nabídla po roce 1999 novou politiku západnímu Balkánu pod názvem Stabilizační a asociační proces. Podmínky v jednotlivých zemích jsou však odlišné a EU musí k této skutečnosti přihlížet. Velkou roli v bilaterálních vztazích hraje jak spolupráce EU s jednotlivými západobalkánskými státy, tak spolupráce těchto států navzájem. Jedině tehdy může být dosažena stabilizace, bezpečnost a prosperita celého regionu.

---

²⁷ <http://www.turkishweekly.net/news.php?id=29471>

²⁸ http://www.nbrm.gov.mk/WBStorage/Files/Tabela_50.pdf

3.2.1 Albánie

Albánie je země ležící v jihovýchodní Evropě na Balkánském poloostrově s hlavním městem Tirana. Albánský název znamená v překladu „Země orlů“.

Obrázek 3.4: Mapa Albánie

Zdroj: [19]

ES/EU podepsala v roce 1992 s Albánií dohodu o obchodu a spolupráci s EU a umožnila jí tak účast na programu Phare. V roce 1999 zahrнула EU Albánii do Stabilizačního a asociačního procesu pro západní Balkán²⁹ a poskytla jí tak autonomní obchodní preference. Následně v roce 2000 byla většina albánského exportu osvobozena od cla. Na návrh Komise byla 31. ledna 2003 oficiálně zahájena jednání o stabilizační a asociační smlouvě (SAS). Tato jednání skončila v polovině roku 2006 a 12. června 2006 podepsala Albánie, jako třetí země západního Balkánu po Makedonii a Chorvatsku, Stabilizační a asociační smlouvu s EU. SAS vytváří podmínky vzájemné spolupráce a je přípravou na vstup Albánie do EU.

Rada EU v roce 2004 rozhodla o Evropském Partnerství pro Albánii. Partnerství tak stanovilo krátkodobé a střednědobé priority, jimž by se měla Albánie zabývat při přípravě na členství v EU. Priority byly stanoveny s přihlédnutím k potřebám Albánie. Plnění těchto priorit sleduje Komise pravidelně ve svých ročních zprávách.

²⁹ V roce 1999 vyhlásila EU stabilizační a asociační proces (SAP) pro pět zemí západního Balkánu včetně Albánie. Na summitu zemí EU a západního Balkánu v Záhřebu v listopadu 2000 byl SAP všemi zúčastněnými zeměmi oficiálně přijat.

V roce 2001 byla Albánie zapojena do programu CARDS. Tento program se zpočátku zaměřoval na rekonstrukci národního hospodářství, postupně se však rozšířil na podporu budování investic, posílení veřejné správy a soudnictví, vnitřní bezpečnost, stabilizaci demokracie a životní prostředí. Na období 2001 – 2004 EU vyčlenila z programu pro Albánii prostředky ve výši **187,4 mil. eur**. Na léta 2005 a 2006 bylo přiděleno z programu **86,6 mil. eur**. Tyto prostředky jsou hlavně soustředěny na priority definované v Evropském Partnerství.

3.2.2 Bosna a Hercegovina

Bosna a Hercegovina je federativní republikou s hlavním městem Sarajevo. Do roku 1992 byla součástí Jugoslávie.

Obrázek 3.5.: Mapa Bosny a Hercegoviny

Zdroj: [20]

Vztahy EU k Bosně a Hercegovině byly poznamenány válečným konfliktem, jež začal v dubnu 1992 vyhlášením nezávislosti tohoto státu. Konflikt skončil v roce 1995 uzavřením Daytonských dohod³⁰, podle kterých byl vytvořen samostatný stát Bosna a Hercegovina,

³⁰ 21. listopadu 1995 prezidenti Srbska, Chorvatska a Bosny a Hercegoviny, Slobodan Milošević, Franjo Tuđman a Alija Izetbegović parafovali na americké Wright-Pattersonově vojenské základně u města Daytonu ve státě Ohio tzv. daytonskou mírovou dohodu (přesně vyjádřeno Všeobecnou rámcovou dohodu o míru v Bosně a Hercegovině). Definitivní text smlouvy byl pak podepsán 14. prosince 1995 v Paříži.

skládající se ze dvou entit, a to muslimsko-chorvatskou Federací Bosna a Hercegovina a Republikou srbskou.

EU poskytla Bosně a Hercegovině v roce 1996 autonomní obchodní preference a pomoc v rámci programů Phare a OBNOVA. V březnu 2002 byl jmenován Zvláštní představitel EU v Bosně a Hercegovině lord Ashdown a zahájena zvláštní policejní mise EU (EUMP), která převzala úkoly Mezinárodních policejních sil OSN.

Stejně jako s Albánií rozhodla Rada EU v červnu 2004 o Evropském partnerství pro Bosnu a Hercegovinu a v lednu 2006 schválila jeho revidovanou verzi. Dne 2. prosince 2004 převzala EU od NATO odpovědnost za mezinárodní mírovou operaci v Bosně a Hercegovině pod názvem EUFOR (operace Althea). Jednalo se o nejvýznamnější operaci EU realizovanou v rámci Evropské bezpečnostní a obranné politiky. Mandát a úkoly EUFOR vycházejí z rezoluce Rady bezpečnosti OSN. EUFOR disponoval 7000 příslušníky, což je podstatně méně než po uzavření Daytonských mírových dohod, kdy bylo vysláno a rozmístěno 60.000 příslušníků mezinárodních mírových sil. Snížení tohoto počtu nasvědčuje o výraznější stabilitě země.

Na základě výsledků ze zprávy Komise z roku 2003, doporučila Komise v říjnu 2005 zahájit jednání o Stabilizační a asociační smlouvě. O měsíc později byla zahájena jednání o SAS. Tenhle krok má zajistit formální smluvní vztahy mezi EU a Bosnou a Hercegovinou. I když unijní trh je teprve na počátku, směřuje do EU téměř 50% bosenského obchodu.

Bosna a Hercegovina byla zapojena do programu CARDS, který se postupně orientoval z poválečné rekonstrukce na budování institucí a začleňování země do evropské integrace. Rozhodující oblastmi je budování státní, celní a finanční zprávy, policie, soudnictví, hraniční policie a návrat uprchlíků. Na období 2002-2004 bylo vyčleněno z programu téměř **312 mil. eur**, v letech 2005-2006 šlo o částku **100 mil. eur**.

3.2.3 Srbsko a Černá Hora

Srbsko a Černá Hora bylo soustátí, které vzniklo přeměnou Svazové republiky Jugoslávie, dne 4. února 2003. Soustátí zaniklo 3. června 2006, kdy na jeho území vznikly dva samostatné státy, Černá Hora a Srbsko.

Obrázek 3.6: Mapa Černé Hory

Obrázek 3.7: Mapa Srbska

Zdroj: [23], [24]

Vztahy EU k Srbsku a Černé Hoře patří k nejsložitějším ze všech zemí západního Balkánu. Tyto vztahy jsou navíc od roku 1999 komplikovány zvláštní prozatímním mezinárodním statusem Kosova. Přitom zajištění smluvním vztahů se Srbskem hraje důležitou roli. Bez jeho aktivní účasti nelze bezpečnost a stabilitu regionu zajistit. K rozvoji vztahů však došlo po pádu Miloševičova režimu v říjnu 2000. EU se podílela na ústavních reformách. V letech 2002 – 2003 byly ve Svazové republice Jugoslávii za aktivní účasti EU, dojednány podmínky, které vedly 4. února 2003 k přijetí ústavní Charty Srbska a Černé Hory. Podle této charty vzniklo soustátí Srbska a Černé Hory místo bývalé Svazové republiky Jugoslávie. Jelikož zde neexistoval jednotný trh, byl v létě 2003 z iniciativy EU přijat Ační plán pro vytvoření jednotné zahraniční obchodní politiky a vnitřního trhu Srbska a Černé Hory. Komise chtěla zahájit jednání o SAS. Tyto snahy však nebyly příliš úspěšné, a tak Komise v červenci 2004 navrhla tzv. dvoukolejný přístup vyjednávání. Ten umožňoval oddělené jednání s představiteli Srbska a Černé Hory. Rada EU oficiálně zahájila jednání

o SAS v říjnu 2005. Jednání však byla 3. května 2006 pozastavena kvůli nedostatečné spolupráci Srbska s haagským Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii.

První verzi Evropského partnerství schválila Rada EU v červnu 2004 a druhou revidovanou verzi 30. ledna 2006. Za společné hlavní priority pro obě republiky označila reformu veřejné správy a soudnictví, zajištění efektivní demokratické kontroly nad armádou, respektování lidských práv a práv menšin a boj proti organizovanému zločinu a korupci. EU se musela podílet i přípravě referenda o nezávislosti Černé Hory, které se konalo 21. května 2006. Pro nezávislost Černé Hory a oddělení od Srbska se vyslovilo 55,5% hlasujících občanů. Černohorský parlament nezávislost formálně vyhlásil 3. června 2006. Jelikož EU nezávislost uznala, muselo dojít k úpravě podmínek pro jednání o SAS.

Velmi důležitou úlohu ve vzájemných vztazích EU a Srbska a Černé Hory hrálo zařazení zemí do programu CARDS. V období 2002 – 2004 poskytla EU pomoc ve výši **105,5 mil. eur.**

3.2.4 Kosovo

Podle vlastní deklarace nezávislosti tvoří stát Republika Kosovo. Podle ústavy Srbska tvoří Autonomní oblast Kosovo a Metohija. Hlavním městem je Priština. Od 12. června 1999 byla oblast na základě statusu chráněného rezolucí OSN č. 1244 spravována OSN a fakticky vyjmuta z kontroly Srbska.

Obrázek 3.8: Mapa Kosova

Zdroj: [22]

EU se rozhodla postupovat vůči Kosovu odděleně. Srbsko a Černá Hora nemůžou tedy přejímat mezinárodní závazky ohledně Kosova. Kosovo je začleněno do stabilizačního a asociačního procesu a vztahují se na ně jeho základní prvky, jako jsou obchodní preference a hospodářská pomoc v rámci CARDS (v letech 2002 – 2004 vyčleněno **832,4 mil. eur** z tohoto programu).

V lednu 2006 schválila Rada EU Evropské partnerství pro Kosovo. Tím dala Kosovu najevo, že je důležité splnit standardy OSN, které jsou nutné pro plnění kodaňských kritérií. Zároveň je cílem EU, aby se Kosovo stalo spolehlivým partnerem směřujícím k integraci s EU a s ostatními zeměmi regionu.

17. února 2008 Kosovo vyhlásilo nezávislost na Srbsku. Na poklidný průběh budování nového státu dohlížela civilní mise Evropské unie

3.3 *Ostatní státy Evropy*

3.3.1 Státy EFTA

Jde o Norsko, Island, Lichtenštejnsko a Švýcarsko. Norsko o vstup do EU požádalo, ale v referendu byl vstup již dvakrát odmítnut. Švýcarsko je velmi neutrální stát, a tak se všem integracím vyhýbá. Do OSN vstoupilo až v roce 2000. V případě Islandu členství není k vzhledem ke geografické vzdálenosti od Bruselu v budoucnosti příliš reálné.

3.3.2 Státy západní Evropy

Tímto myslíme Andorru, San Marino, Monako a Vatikán. Tyto státy dohromady nepřekračují 150 tisíc obyvatel, jejich členství by bylo spíše symbolické.

3.3.3 Státy východní Evropy

V EU dosud existoval obecný názor, že další rozšiřování ve východní Evropě se zastaví o vliv a životní zájmy Ruska. Tuto představu vyvrátila „oranžová revoluce“³¹ na Ukrajině, která otevřela cestu k demokratickým parlamentním volbám na jaře roku 2006. Zde se projevovala snaha nové ukrajinské reprezentace se jednoznačně na EU orientovat. Ukrajina byla vlastně jedním z prvních postsovětských států, který podepsal Dohodu o partnerství a spolupráci s EU již v roce 1994. Cílem dohody bylo posílení demokracie v zemi a rozvoj její ekonomiky, regulace politických, ekonomických a kulturních vztahů a bilaterálních obchod mezi EU a Ukrajinou. Členským státům trvala ratifikace téměř čtyři roky, proto dohoda vstoupila v platnost až v roce 1998.

Nové členské státy společenství jsou v podstatě pro těsnější integraci Ukrajiny do EU. Ukrajinci navíc díky oranžové revoluci prokázali, že jsou zastánci demokratických hodnot, jež jsou pro Evropu naprosto zásadní. Je třeba najít vhodnou formu spolupráce s Ukrajinou. Volný obchod by mohl být prvním krokem k opravdové integraci. Diskuze o budoucnosti Ukrajiny v EU jsou intenzivní i pro Českou republiku, protože zde žije velká ukrajinská diaspora a skupina pracujících přistěhovalců. Navíc je pro ČR ze strategického hlediska důležité, aby se Ukrajina přiklonila k evropské integraci, nikoli „ruské“. Přesto není příliš realistické, že by se ČR stala zastáncem a hlavním obhájcem uznání Ukrajiny jako kandidáta na členství v EU. Může za to hlavně veřejné mínění, které je ovlivněné parlamentními volbami z roku 2006. Od těch dob vládne na Ukrajině nestabilní a problematická politická situace. Juščenko sice po nástupu do prezidentského úřadu na počátku roku 2005 zdůrazňoval, že jeho nová vláda má proevropskou orientaci země velký zájem, avšak Janukovyčova vláda, která se chopila moci v roce 2006 pravděpodobně zaujme obezřetnější postoj a bude dbát na vyváženější vztahy s Bruselem, ale i s Moskvou.

Pokud jde o ostatní státy východní Evropy, je jejich integrace velmi nepravděpodobná. Moldavsko, jako nejchudší stát Evropy, nemůže s přistoupením v nejbližší budoucnosti vůbec počítat. Rusko a Bělorusko jsou na tom velmi podobně.

---

³¹ Je označení události, které nastaly po druhém kole prezidentským voleb na Ukrajině v listopadu 2004. Ve volbách se utkali premiér Viktor Janukovič a kandidát opozičního bloku Naše Ukrajina Viktor Juščenko. Kvůli rozsáhlým podvodům a manipulacím bylo nařízeno druhé kolo, ve kterém vyhrál Viktor Juščenko s 56% hlasů.

Závěr

Proces rozšiřování je velmi zdoluhavý a složitý. Většina nečlenských států Evropy není na splnění podmínek připravena. Války a vnitřní konflikty vážně narušily stabilitu zemí, jak z ekonomického tak z právního pohledu. Dnes je Evropa z velké části organizována na *acquis communautaire* Evropského společenství a Evropské unie, a proto je pro většinu evropských států přitažlivá. Je tedy víc než nutné, aby se ostatní státy seznámily s celkovým chodem Evropské unie. Média a další informační prostředky, od kterých k nám plynou denně tisíce informací, prosazují jen své zájmy, které jsou účelově zaměřené.

Nedostatek informací v nás nechává myšlenky, jenž jsou založeny často na předsudcích. Příkladem tohoto jednání je reakce na přistoupení Turecka. Mnoho lidí vidí v Turecku hrozbu terorismu, který je v současnosti otázkou bezpečnosti číslo jedna. Důvodem je jistě náboženské vyznání, které se liší od evropského. Dnes ale víme, že Muslimové a Křesťané však mohou žít pohromadě. Chce to jen vzájemnou tolerantnost a porozumění. Každý Muslim nutně nemusí být terorista. Bohužel právě my, Češi, jsme vždy žili v uzavřeném státě a přijetí nových národností není pro nás jednoduché. Mohou za to i zkušenosti z předešlých let, kdy národnosti u nás tvořili a dodnes tvoří levnou pracovní sílu. Je třeba rozšiřování vidět z více stran a nepřipouštět si jen tu „špatnou“. Turecko pro nás představuje nejen možnosti z kulturního a ekonomického hlediska. Představuje jakýsi most mezi Evropou a Asií.

V budoucnosti rozšiřování se však nejedná jen o Turecko. Je otázkou kam až se Evropská unie může rozrůst. Analytici nevylučují i další rozšiřování na východ a jih, tedy sever Afriky. Jelikož se však jedná jen o spekulace, zaměřila jsem se ve své práci jen na evropské státy.

Ať už to dopadne jakkoli, Evropská unie má svou smysl, který od začátku plní. I když od svého počátku čelila kritikám svého vzniku, dokázala že nebyly namístě. Řešení budoucí podoby Evropské unie avšak není jen otázkou politickou. Jde o záležitost všech Evropanů, a to jak současných tak budoucích občanů Evropské unie. Právě oni přispívají svými názory do celoevropské společenské debaty. Záleží tedy na tom, jakou Evropu chtějí Evropané. Proto

odpovědět na otázku dalšího směřování procesu evropské integrace je složité a komplikované, jelikož problematika evropské integrace je spleť a navíc se neustále proměňuje. Tato otázka zůstává i nadále otevřená. Vše ale nasvědčuje tomu, že budoucí podoba Evropské unie bude otázkou tolerance, vzájemného uznání a kompromisu.

Výstižně charakterizoval tento proces bývalý komisař pro rozšiřování Günter Verheugen, když prohlásil, že „rozšiřování je nedokončený proces“. Otázky budoucího rozšiřování provázely Evropskou unii od samého počátku. Evropská integrace není konečným stavem a záleží jak na Evropské unii, zda se dokáže vyrovnat s rozšiřováním, tak na samotném obyvatelstvu Evropy.

Použité zdroje

Knihy:

- [1] BALLA, J. *Poznáváme partnerské země Evropské unie*. 1. vyd. Ostrava: EXIMPOS, 2000. 92 s. ISBN 80-900907-0-2
- [2] FIALA, P. *Evropský mezičas*. 1. vyd. Brno: Barrister a Principal, 2007. 174 s. ISBN 80-87029-04-6
- [3] FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. 744 s. ISBN 80-7325-015-2.
- [4] GABRISCH, H., POHL, R. *EU Enlargement and its Macroeconomic Effects in Eastern Europe*. 1st ed. Machnillar Press LTD, 1999. 225 s. ISBN 0-333-73353-3
- [5] HAVLÍK, V., KANIOK, P., LEŠKOVÁ, E., PALAVSKÝ, T., STANKOV D. *Euroskeptismus a země střední a východní Evropy*. 1. vyd. Masarykova univerzita, 2006. 119 s. ISBN 80-2104016-5
- [6] JAKŠ, J. *Quo Vadis Evropská unie*. 1. vyd. ETC Publishing, 1998. 236 s. ISBN 80-86006-57-3
- [7] MIKEŠTÍK, A., BEDNAŘÍKOVÁ, M. *Evropská unie od A do Z*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997. 398 s. ISBN 80-7184-413-6.
- [8] NOVOTNÁ, M. *Regionální politika EU*. 1.vyd. Ostrava: VŠB – TU Ostrava, Ekonomická fakulta, 2007. 206 s. ISBN 978-80-248-1413-1
- [9] PLECHANOCOVÁ, B. *Evropská unie na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. 215 s. ISBN 80-246-1154-6

Elektronické publikace:

- [10] EUROPEUM, BUDOUCNOST EU. *Makedonský vstup do Evropské unie* [online]. 2008. [cit. 3.2.2008]. Dostupné z: <<http://www.europeum.org/doc/pdf/870.pdf>>

- [11] EUROPEAN COMMISSION, DIRECTORATE-GENERAL FOR ECONOMIC AND FINANCIAL AFFAIRS. *European Economy* [online]. 2006. [cit. 11.3.2008].
Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/eubookshop/FileCache/PUBPDF/KCAR06001ENC/KCAR06001ENC_002.pdf>
- [12] EUROPEAN COMMISSION, DIRECTORATE-GENERAL FOR ENLARGEMENT. *Organisation Chart DG Enlargement* [online]. 2008. [cit. 4.4.2008]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/dgs/enlargement/dgelarg_org.pdf>
- [13] EVROPSKÁ KOMISE, GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ PRO ROZŠÍŘENÍ. *Porozumění procesu rozšiřování – Politika rozšiřování EU* [online]. 2007. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/eubookshop/FileCache/PUBPDF/NI7807352CSC/NI7807352CSC_002.pdf> ISBN 978-92-79-06631-3
- [14] SIWEK, Tadeusz. *Rozšiřování Evropské unie* [online]. 2006. [cit. 14.2.2008].
Dostupné z: <http://www1.osu.cz/home/Rumpel/JEAN%20MONET/Prezentace/Rozsirovani_EU_Siwek.pdf>

WWW stránky:

- [15] *BBC CZECH.com* [online]. Kypr zůstává rozdělen. 2004. [cit. 7.4.2008]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/czech/indepth/story/2004/05/printable/040501_omnibus_cypru.s.shtml>
- [16] *BussinessInfo* [online]. Agenda 2000. 2003. [cit. 3. 2. 2008]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/a/agenda-2000/1000693/5176/>>
- [17] *Czech-Slovak Political Science Students Union* [online]. Vstup Finska do Evropské unie. 2006. [cit.15.3.2008]. Dostupné z: <<http://www.cpssu.org/view.php?cislocclanku=2004090601/>>
- [18] *Euroactiv* [online]. Chorvatsko udělá vše pro vstup do EU v roce 2010. 2008. [cit. 15.4.2008]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/chorvatsko-udela-vse-pro-vstup-do-eu-v-roce-2010>>

- [19] *European commission* [online]. Albanie – Country Profile. 2007. [cit. 11.4.2008]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/enlargement/potential-candidate-countries/albania/index_en.htm>
- [20] *European commission* [online]. Bosna and Hercegovina – Country Profile. 2007. [cit. 11.4.2008]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/enlargement/potential-candidate-countries/bosnia_and_herzegovina/index_en.htm>
- [21] *European commission* [online]. Croatia – Country profile. 2006. [cit. 11.4.2008]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/croatia/index_en.htm>
- [22] *European commission* [online]. Kosovo – Country profile. 2008. [cit. 11.4.2008]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/enlargement/potential-candidate-countries/kosovo/index_en.htm>
- [23] *European commission* [online]. Montenegro – Country Profile. 2007. [cit. 11.4.2008]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/enlargement/potential-candidate-countries/montenegro/index_en.htm>
- [24] *European commission* [online]. Serbia – Country profile. 2007. [cit. 11.4.2008]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/enlargement/potential-candidate-countries/serbia/index_en.htm>
- [25] *European commission* [online]. The formel Yugoslav Republic of Makedonia – Country Profile. 2007. [cit. 11.4.2008]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/index_en.htm>
- [26] *European commission* [online]. Turkey – Country Profile. 2006. [cit. 11.4.2008]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/turkey/index_en.htm>
- [27] *Euroskop* [online]. Stručná historie EU. 2006. [cit. 3.2.2008]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/40558/111149/clanek/strucna-historie-eu/1951-1957-esuo---ehs---euratom/>>

- [28] *Government of the Republic of Makedonia* [online]. Secretariat for European Affairs. 2007. [cit. 22.2.2008]. Dostupné z: <<http://www.sei.gov.mk/portal/mak/default.asp?id=88976>>
- [29] *Lidovky.cz* [online]. Chorvatsko zřejmě za dva roky vstoupí do EU. 2008. [cit. 25.3.2008]. Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/chorvatsko-zrejme-za-dva-roky-vstoupi-do-eu-fe8-/ln_eu.asp?c=A080313_151255_ln_eu_mtr>
- [30] *Turkish Weekly* [online]. Czech Republic Supports Macedonia Accession To EU, Nato. 2006. [cit. 12.3.2008]. Dostupné z: <<http://www.turkishweekly.net/news.php?id=29471>>
- [31] *Wikipedie, otevřená encyklopedie* [online]. Kosovo. 2008. [cit. 31.3.2008]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kosovo>>
- [32] *Wikipedie, otevřená encyklopedie* [online]. Makedonie. 2008 [cit. 31.3.2008]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Makedonie>>

Seznam zkratek

CARDS	Community Assistance of Reconstruction, Development and Stabilisation (Pomoc společenství při obnově, rozvoji a stabilizaci)
EFTA/ESVO	European Free Trade Association (Evropské sdružení volného obchodu)
ERDF	European Regional Development Fund (Evropský fond regionálního rozvoje)
ESDP	European Security and Defence Policy (Evropská bezpečnostní obranná politika)
ESF	European Social Fund (Evropský sociální fond)
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EURATOM	Evropské společenství atomové energie
FYROM	Formel Yugoslav Republic of Makedonia (Bývalá jugoslávská republika Makedonie)
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade (Všeobecná dohoda o clech a obchodu)
ICTY	International Criminal Tribunal for the Formel Yugoslavia (Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii)
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance (Nástroj předvstupní strategie)
ISPA	Instrument for Structural Policie for Pre-Accession (Nástroj předvstupních strukturálních politik)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci)
PHARE	Poland and Hungary Action for the Recontruction of the Ekonomy
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Zvláštní přístupový program pro zemědělství a rozvoj venkova)
SAP	Stabilizační a asociační proces
SAS	Stabilizační a asociační smlouva
SVE	Státy střední a východní Evropy
ZEU	Západoevropská unie

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové (bakalářské) práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že údaje o bakalářské práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé bakalářské práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne .....

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....

Seznam příloh

- Příloha č. 1:** Organisation chart – DG Enlargement 1. 1. 2008
- Příloha č. 2:** Smlouva o přistoupení České republiky, Estonska, Kypru, Lotyšska, Litvy, Maďarska, Malt, Polska, Slovinska, Slovenska
- Příloha č. 3:** Mapa Evropské unie
- Příloha č. 4:** Mapa kandidátských a potencionálních kandidátských států

